Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De quantitate animae

Augustinus, Aurelius

[Augsburg], vor 5. Juni 1473

Aurelij Augustini hiponesis episcopi liber de anime quantitate incipit feliciter

urn:nbn:de:bsz:31-303643

Visual Library

2
Cl. ser. I. N. 17.

Aurelij Auguſtini hiponenſis epiſcopi liber de aĩe quantitate incipit feliciter.

QVoniã video te habũdare ocio· queſo· vt mihi· reſpõdeas de his q̃ me mouent· nõ vt opinor importune atq̧ incõgrue. Sepe enĩ cũ abs te m̃lta q̃ſiſſẽ· neſcio q̃ illa ḡca ſnĩa me deterrendũ putaſti q̃ ꝓhibemur ea q̃ ſuper nos ſt̃ req̃rere. Hũc vero nõ puto nos ipſos ſupra nos eſſe. Quãobrẽ cũ ꝺ aĩa q̃ro nõ ſum dign᷒ qui audiam· q̃d ſuper nos. Sed fortaſſe dignus qui audiã· quid ſimus nos. M. Enumera breuiter· que audire de aĩa velis. D. Faciã· nã ſt̃ mihi iſta diut̃na cogitacõe ꝑparata. Quero igit̃ vñ ſit aĩa· qualis ſit· quanta ſit cur corpi fuerit data cũ ad corp᷒ aduenĩt qualis efficiat̃· qualis cũ abſceſſerit. M. Cũ q̃ris vñ ſit aĩa· duo q̃dã intelligere cogor. Aliter enĩ dicim᷒· vnde ſit· homo q̃ ſit ei᷒ patria ſcire cupientes. Aliter vnde ſit cũ q̃rimus vnde ꝯſtet id eſt ex quib᷒ elemẽtis rebuſq̧ ꝯpoſitus. Quid hoꝝ ſcire vis· cum int̃rogas vnde ſit aĩa· vtrũ nã q̃ſi regionem ei᷒ ⁊ patriã· vnde huc venerit noſſe deſideras· an vero q̃ ſit ei᷒ ſubſtãtia req̃ris. D. Equidẽ vtrũq̧ ſcire vellẽ· ſed q̃d ſit ſciẽdũ prius tuo iudicio malo cõmittẽ. M. Propriã q̃ndã habitacõem aĩe ac patriã· deũ ip̃m credo eſſe· a quo creata eſt. Subſtãciam vero ei᷒ noĩare nõ poſſũ: Nõ enĩ eã puto eſſe ex his vſitatis notiſq̧ naturis quas iſtis corporis ſenſibus tangimus. Nam neq̧ ex terra neq̧ ex aq̃· neq̧ ex aere· neq̧ ex igni· neq̧ ex his oĩb᷒· neq̧ ex aliquib᷒ ꝯiunctis horũ ꝯſtare aĩam puto· ſed queadmodũ ſi ex me q̃reres arbor iſta ex quib᷒ ꝯſtet notiſſima iſta elementa q̃tuor noĩarem· ex quib᷒ oĩa talia ꝯſtare credendũ eſt· Porro ſi ꝑgeres q̃rere vnde ip̃a terra· vel aqua vel aer vel ignis ꝯſtent· nihil iam q̃d dicerẽ reperirem· ſic cũ q̃ritur ex quibus ſit homo

(2) 54
a

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

cõpoſitus· reſpondere poſſũ· ex aĩa ⁊ corpe. Rurſum de corpe ſi q̃ras· ad illa elementa· iiij· recurrã. De aĩa vo q̃renti tibi· cũ ſimplex q̃ddam ⁊ ꝓprie ſubſtantie videat̃ ẽe· nõ alit̃ herẽã· ac ſi q̃ras· vt dictũ eſt vñ ſit t̃ra. E. Quõ eã ꝓpriã velis habẽ ſubſtãciã· cũ dixeris a deo factã· nõ intelligo. M. Quõ ⁊ terrã ipam a deo factã negare nõ poſſũ· ⁊ tñ nõ poſſũ dicẽ· ex quibꝫ q̃ſi alijs corporibꝫ t̃ra ꝯſtet. Simplex enĩ corpus ẽ terra· eo ipſo q̃ terra eſt· ⁊ ideo elementũ dicit̃ oĩm iſtorum corpoꝝ· q̃ fiunt ex quatuor elementis. Non ergo ſibi aduerſat̃ ſentẽtia q̃ dicim̃· ⁊ a deo aĩã factã ⁊ ꝓpriã quandã habẽ naturã· hãc enĩ eius ꝓpriam quandã naturã· ⁊ ſuã de̾ ipe fecit· vt ignis· vt aeris· vt aque vt terre· q̃ cetera ex his oĩbus ꝯponerent̃. E. Interim accepi· vñ ſit aĩa q̃ mecũ ſedulo tractabo· et ſi q̃d me mouerit· poſt req̃ram· vnde queſo explices q̃lis ſit.

Qualis ſit anima.

Videt̃ mihi eſſe ſilis deo. De aĩa enĩ niſi fallor requiris hũana. E. Idipm ẽ qd abſte explicari vellẽ· q̃admodũ ſit aĩa deo ſilis· cũ deũ a nullo factũ eſſe credimus· aĩã vero ab ipſo deo factã ſup̃ dixeris. M. Quid tu difficile putas deo fuiſſe· vt aliq̃d ſibi ſile facẽt· cũ h̃ in tanta varietate imaginũ ⁊ iã nobis videãs ẽe ꝯceſſũ. E. Sed nos videm̃ mortlia facẽ· de̾ aũt inmortalẽ aĩã fecit vt opinoꝛ niſi forte tibi alit̃ videt̃. M. g° tu velles talia fieri ab hoĩbꝫ q̃lia de̾ fecit. E. Nõ equidẽ h̃ dixerim· ſed q̃admodũ ipe inmortal̃ inmortle q̃ddã fecit ad ſilitudinẽ ſuã ſic ⁊ nos inmortles a deo facti· ad ſilitudinẽ nr̃ã qd faci̾ inmortale eſſe debẽt. M. Recte dicẽs ſi ad ei̾ imaginẽ pingeres tabulã qd in te inmortale ẽe credis. Nunc vo in eo exprimis ſilitudinẽ corpis· qd ꝑfecto mortle eſt. E. Quõ ergo ſũ ſimilis deo· cum immortalia nulla

poſſū facere vt ille. M. Quō nec imago corꝑis tui pt̄
hoc valere· qđ tuū corpus valet ſic aīa nō mirandū
eſt· ſi potentiā tantā nō habet· quantā ille ad cuius
ſimilitudinē facta eſt· d. Et hec interim ſatis eſt· dic
nunc q̄nta ſit aīa· M. Quō q̄ris q̄nta ſit. Non enim
intelligo vtrū eiꝰ q̄ſi ſpaciū latitudinis ⁊ lōgitudis·
vel roboris vel hoꝝ ſimul oīm req̄ras in q̄ntū valeat
noſſe velis. Solemus enī querē quantꝰ fuit hercules
ideſt in quot pedes ſtatura eiꝰ porrecta fuerit· ⁊ item
quantꝰ vir fuerit· ideſt quante potētie atq̧ virtutis
D· vtrūq̧ ꝺ aīa ſcire cupio. M. Atq̧ illud ſupiꝰ dici
nō pt̄ nec oīno intelligi de aīa. Nō enī vllo mō aut
longa aut lata aut quaſi valida ſuſpicanda eſt aīa.
Corporea iſta ſƚ vt mihi videt̄ ⁊ ꝺ ꝯſuetudīe corpoꝝ
ſic aīam q̄rimꝰ· ideoq̧ bene ꝑcipit̄ etiam ī miſterijs
vt oīa corporea ꝯtēnat· vniuſq̧ huic mūdo renūciet
qui vt videmꝰ corporeꝰ ē· q̄ſquis ſe talē reddi deſide-
rat· q̄lis a deo factus eſt· ideſt ſimilē deo. Nō enī alia
ſalus aīe eſt· niſi renouacio· aut recōciliatio auctori
ſuo. Quāobrē quanta ſit aīa ſcđm inquiſicōeꝫ hanc
tibi rn̄dere nō poſſū· ſed poſſū affirmare. Neq̧ illam
longā eſſe· nec latā nec robuſtā neq̧ aliq̄d horū· que
in menſuris corporū q̄ri ſolent. Et hec cur exiſtimem
racōeꝫ tibi reddā ſi placet. D. Placet vō ac vehement̄
expecto. Videt̄ enī mihi q̄ſi nihil eſſe aīa ſi nihil eſt
horum. M. Prius ergo ſi videt̄ oſtendā tibi multas
eſſe res· q̄s nō poſſis dicē nihil ēe n̄ tn̄ in eis inueire
aliqua huiuſmodi ſpacia q̄lia in aīa requiris vt nō
ſolū nō tibi ex eo nihil aīa ēe videat̄ ꝙ ī ea n̄ inueīs
lōgitudinē ſiue aliq̄d tale· ſꝫ eo ꝑcioſior ⁊ pluris eſti-
manda ſit· q̄ nihil hoꝝ habet. Deinde vtrū vere nihil
horū habeat videbimꝰ. D· vtere q̄uis ordine ac mō
ego audire ⁊ diſcerē parꝰ ſū· m. Recte facis ſed volo
interogāti mihi rn̄deas· fortaſſe enī ea q̄ te docē conor
ipſe iam noſci. Credo enī non te dubitare hāc arborē

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

non eſſe oīno nihil. E. Quis dubitauerit. A. Quid
illud nō dubitas iuſticiā mlto ēē hac arbore meliorē
E. Ridiculū iſtud quidez q̄ſi vo vlla ſit ꝯpacio. A.
Liberalit̄ mecū agis· ſed illud nūc attēde· cū ꝯſtet ita
eſſe hāc arborē deteriorē· quā eſt iuſticia· vt n̄ ꝯpāda
quidē tibi videat̄· ⁊ h̄ lignū nō eſſe nihil ꝯfeſſus ſis·
placꝫ ne tibi vt ipaꝫ iuſticiā nihil eſſe credamꝰ. E· q̄s
h̄ demēs crediderit. A. Recte oīno· ſed fortaſſe arbor
hec ꝯtrā tibi videt̄ eſſe aliq̄d· qꝺ lōga ē ꝑ ſuo modo
et robuſta· q̄ ſi detraxeris nihil erit. E. Ita videt̄. A· q̄d
gͦ iuſticia quā nō nihil ēē ꝯfeſſus es· imo q̄ddā lōge
diuiniꝰ hac lōgeqꝫ p̄ſtanciꝰ videt̄ tibi longa eſſe. E.
Nullo mō mihi iuſticia aut lōga aut lata aut tale
aliq̄d cogitanti p̄t occurrē. A. Si igit̄ nihil horū eſt
iuſticia· ⁊ tn̄ ipa nihil nō eſt· cur tibi aīa nihil videt̄
niſi eiꝰ aliq̄ lōgitudo ſit. E. Age iā nō mihi videt̄ ex
eo nihil ēē aīa· qꝺ n̄ longa n̄ lata n̄ robuſta ſit· ſ; vtꝝ
vere ita ſit· nondū eſſe dictū ſcis· fieri enī p̄t· vt mlta
ſint magna eſtimāda· q̄ iſtis careāt· ſed nō ꝯtinuo ex
h̄ gn̄e aīaꝫ eſſe credendū puto. A. Scio iſtuc nobꝭ eno-
dandū reſtare· ⁊ h̄ me deinceps explicatim ꝓmiſeraꝫ.
Verꝫ q̄r res ſubtiliſſima eſt· ⁊ lōge alios mētis oculos
q̄rit· q̄ꝫ hūana ꝯſuetudo ī cottidiane vite actibꝫ habē
ſolita eſt āmoneo te vt ꝑ ea ꝑ q̄ te ducendū exiſtimo
libens ꝑgas· n̄ nīo q̄dā neceſſario circuitu defetigatꝰ
egre tuleris· aliq̄ntu te tardiꝰ ad id qꝺ cupis ꝑueire
Naꝫ prius abs te q̄ro· vtrū corpus vllū putes eſſe· qꝺ
nō ꝑ ſuo mō habeat aliquā lōgitudinē ⁊ latitudīez
et altitudinē. E. Quā dicas altitudinē nō intelligo.
A. Illam dico q̄ efficit̄· vt interiori corpis cogitent̄·
etiā ſentiant̄· ſi ꝑlucet vt vitrū· quāq̄m ſi hec demas
corporibꝫ· quantū mea opinio eſt neqꝫ ſentiri poſſūt·
neqꝫ oīno corpora eſſe recte exiſtimari· hic mihi volo
aperias· q̄d tu ſentias. E. Prorſus nō dubito corꝑa
oīa his carere nō poſſe. A. Quid ilud potes cogare

iſta tria nõ eſſe niſi ī corporibꝫ. E. Nõ intelligo quõ
eſſe alibi poſſint. A. Ergo aīaꝫ nõ putas eſſe aliꝺ ꝙ̄
corpꝰ. E. Si etiã ventũ corpus eſſe ꝯfitemᷓ· negare nõ
poſſũ corpꝰ mihi aīam videri. Nam tale aliqꝺ eaꝫ ēē
cogito. A. Corpꝰ q̄ꝺeꝫ ventũ eſſe tã ꝯcedo· ꝙ̄ ſi me de
fluctu interrogares. Nã nihil aliuꝺ ꝙ̄ iſtũ aerē ꝯmotũ
et agitatũ ventũ eſſe ſentimꝰ· qꝫ ī loco trãquilliſſimo
et ab oībus ventis quietiſſimo vel breui flabello aꝺ
ꝓbari pt̄· q̄ etiam muſcas abigentes aerē ꝯmouemꝰ
flatũqꝫ ſentimꝰ. Qꝺ cũ euenerit occultiore q̄ꝺã motu
celeſtiũ vel terrenorũ corporũ· ꝑ magnũ ſpaciũ mōi
vētꝰ vocat̄· ex diuſis ꝑtibꝫ celi noīa etiã diuſa ſortitꝰ
an tibi alit̄ videt̄. E. Mihi vero nihil· ⁊ ꝓbabile eſſe
accipio qꝺ dicis. Sed ego aīaꝫ nõ ipm ventũ ꝫ tale
aliqꝺ eſſe dixi. A. Dic mihi obſecro prius· vtrũ ipm
ventũ cꝰ mencõeꝫ feciſti habē aliquã lõgitudīeꝫ lati-
tudinē ⁊ altitudinē ſentias. Deinde videbiꝰ vtrũ tale
aliqꝺ aīa ſit· vt ħ mõ etiã q̄nta ſit inueſtigare poſſi-
mus. E. Quiꝺ ħ aere ⁊ lõgius ꝯ latiꝰ ꝯ altiꝰ facile
inueīri pt̄· ꝙ̄ ꝯmotũ ventũ ēē nũc abſte mihi ꝑſuaſũ
eſt. A. Recte dicis· ſed num q̄quã aīaꝫ tuã putas ēē
niſi in corpe tuo. E. Ita puto. A. Intrinſecus tm̄· vt
tanꝙ̄ vicē impleat· an tm̄ foriſecꝰ· velut vectoriũ· an
et intrinſecꝰ ⁊ extrinſecꝰ eã ēē arbitris. E. Hoc ſencõ
qꝺ vltimũ req̄ſiſti. Nam niſi eſſet extrinſecꝰ· nihil in
viſceribꝫ nr̄is vitale haberet̄ niſi ēēt extrinſecꝰ· nõ etiã
in cute leuit̄ poſſit ſentire pũgentē. A· qꝺ ergõ ãpliꝰ
q̄ris q̄nta ſit aīa cũ videas ēē tantã q̄ntã ipſa ſpacia
corpis paciunt̄. E. Si ħ racõ docet nihil ãpliꝰ req̄ro
A. Recte facis nihil q̄rere ampliꝰ ꝙ̄ docet racõ. Sed
hec rõ videt̄ ne tibi firmiſſima. E. Qñ aliã nõ inuenio
videt̄. Duo eni loco q̄raꝫ· qꝺ me multũ mouet vtrũ
hec figura cũ eaꝺē manet· cũ corpi excelſerit. Nã ħ int̄
diſcutiēda vltimũ me poſuiſſe memī. Sed qm̄ ꝺ nũo
aīaꝫ querē aꝺ q̄ntitatē mihi videt̄ ꝑtinere· nõ ēē hoc

loco pret̃ eundẽ exiſtimo. M. Nõ incõgrue exiſtimas
ſed priꝰ de ſpacio eiꝰ qđ me adhuc mouet explicẽꝰ
ſi placet· vt etiã ego aliqđ diſcã· ſi tibi iaꝫ ſatis factũ
eſt. E. Quere vt vis· nã tua iſta ſimulata dubitacio
dubitare me veriſſime facit. De hoc ipo qđ iã ꝑ actũ
eſſe ꝓſũpſerã. M. Dic mihi q̃ſo te vtrũ ea q̃ appellat᷑
memoria. Nõ tibi nomen inane videat᷑. E. Cui hoc
videri pt̃. M. Aĩe hãc ẽẽ arbitris an corpi. E· ⁊ hinc
dubitare ridiculũ ẽ. Qđ enĩ ex aĩe corpus meminiſſe
aliqđ credi· aut intelligi pt̃. M· meminiſti ne tandẽ
vrbis mediolanenſis. E. Valde memĩ. M· nũc gͦ cꝰ
eiꝰ facta mencio ẽ· recordaris q̃nta ⁊ q̃lis ſit. E· recor-
dor ſane ac nihil recenciꝰ atq; integriꝰ· m. Nũc gͦ cũ
oculis eã non videas aĩo vides. E. Ita ẽ. M· meminiſti
credo etiã q̃nto ſpacio terraꝝ· nũc a nob̃ lõge abſit. E·
ita ⁊ h̃ memĩ. M· vides itaq; aĩo etiã ipaꝫ locoꝝ diſtã-
ciaꝫ. E· video· m. Cũ igit᷑ aĩa tua hic ſit vbi corpus· nͦ
vltra ſpaciũ eiꝰ· porrigat᷑ vt ſupioꝛ rõ demonſtrabat
vnde ſit vt illa oĩa videat. E· ꝑ memoriã h̃ fieri puto
nõ ꝗ illis locis ſit pñs· m. Imagines gͦ illoꝝ locorũ
memoria ꝯtinent᷑. E. Ita ſencĩo· nã ⁊ qđ nũc ibi agat᷑
ignoro· qđ vtiq; nõ ignorarẽ· ſi animꝰ meꝰ vſq; ad
illa loca porrigaret᷑ p̃ñciaq; ſentiret. M. Verũ mihi
videris dic᷑· ſed certe iſte imagines corpoꝝ ſt̃. E· ita
nc̃ce eſt· nõ enĩ aliud ſt̃ vrbes terreq; q̃ꝫ corpa· m. Nũq̃ꝫ
ne intuitꝰ es· ꝑua ſpecilla· aut nunq̃ꝫ in pupilla oculi
alienĩ faciẽ tuaꝫ vidiſti. E. Imo ſepe· m. Cur multo
breuior q̃ꝫ ẽ apparet. E· qđ enĩ velles aliud q̃ꝫ ꝓ mõ
ſpeculi videret᷑· m. Neceſſe eſt gͦ imagines corporũ· ſi
ꝑua ſint corpa· ĩ quibꝫ apparẽt· paruas apparere. E·
neceſſe omno· m. Cur gͦ cũ taꝫ ꝑuo ſpacio ſit aĩa q̃ꝫ cor-
pus ẽ eiꝰ· taꝫ magne in ea pñt exprimi imagines· vt
et vrbes ⁊ latitudo terraꝝ· ⁊ queq; alia ingencia apđ ſe
poſſit imaginari. Volo enĩ cogites paulo diligẽciꝰ·
quanta ⁊ q̃ꝫ multa memoria nr̃a ꝯtineat· q̃ vtiq; aĩa

ꝯtinent̄. Qui ergo fund⁹ eſt· q̄ ſin⁹· q̄ inmenſitas· que
poſſit hec cape· cū eā tantaꝫ quantū corp⁹ eſt· ſupior
racio docuiſſe videat̄. E. Nō inuenio quid rn̄deaꝫ· nec
ſatis explicare poſſū q̄ntū me iſta moueāt· ⁊ multū
me ipſe derideo· q̄ ſupiori racōi· tā cito ꝯſenſerā· vt ex
iſto corpis mō· quanta ſit aīa ēminare. A. Nō ergo
iā tibi tale aliquid videt̄ q̄lis vent⁹ eſt. E. Nllo mō
Nā etiā ſi aer iſte· c⁹ q̄ſi fluctū ventū ēē ꝓbalit̄ credit̄
vniuerſū iſtū mūdū· poſſit implere· innūabiles· tales
tantoſqꝫ mōdos· ſecū aīa imaginari pt̄. Quas imagi-
nes quo ſpacio ꝯtineat· ſuſpicari nō poſſū. A. Vide
ergo ne meli⁹ ſit eā credere vt ſuperi⁹ dixerā nec lon-
gam· nec latā· nec altā· ſicut mihi d' iuſticia ꝯcelleras
E. Facile aſſentirer· niſi me plus cōturbaret· q̄ rurſū
pacto tantorū ſpacioꝝ imagīes innumerabiles· nll'a
ſua ⁊ lōgitudīe ⁊ altitudīe cape poſſit. A. Inuenie⁹
hec fortaſſe quantū licet ſi pri⁹ diligent̄ diſcutiam⁹
hec tria· idē lōgitudinē latitudīeꝫ ⁊ altitudīeꝫ. Itaqꝫ
enitere cogitare lōgitudinē· q̄ adhuc nll'aꝫ latitudīeꝫ
adſūpſerit. E. Nihil poſſū tale cogitare. Si enī filū
aranee in anno ꝯſtituero q̄ nihil exili⁹ ſolem⁹ videre
Occurrit mihi etiā· ī eo tn̄ ⁊ lōgitudo ꝑ ſe· ⁊ latitudo
et altitudo· q̄ qualeſcunqꝫ ſint eſſe tn̄ negare nō poſſū
A. Nō vſquequaqꝫ abſurda eſt reſponſio tua. Sed
certe cū tria iſta eſſe ī aranee filo intelligis· diſcernis
hec· ⁊ q̄d int̄ ſe differāt noſci. E· an alit̄ potui videre
nihil hoꝝ deeſſe huic filo. A. Quo igit̄ intellectu hec
diſcreuiſti· hec potes etiā ſe iūctis alijs· ſolā longitu-
dinem cogitare· nec aliq̄d corpus voluas aīo. Nam
q̄dcunqꝫ fuerit his oībus nō carebit. Incorporeū eſt
enī q̄d te nunc intelligē cupio. Nam ſola longitudo
non niſi intelligi aīo pt̄· in corpe inueniri non poteſt
E. Iaꝫ intelligo. A. Ergo iſtā longitudinē ſi quaſi
ſecari cogitacōe ꝑ longū velis· vides ꝑfecto nō poſſe
Nam ſi poteſt· ineſt etiaꝫ latitudo. E. manifeſtū eſt.

M. Hãc igit̃ longitudinẽ meram et ſimplicẽ· ſi tibi
placet lineã vocemus. Hoc enĩ noĩe a multis doctus
appellari ſolet. E. Voca q̇d vis· nõ enĩ mihi de noĩbꝫ
laborandũ ẽ· cũ res apta ſit· m. Bene facis· ⁊ nõ ſolũ
approbo verũ etiã moneo· vt ſp rerũ curã magiſꝙ ver-
borũ te habẽ delectet· ſed linea iſta quã vt iã opinor
bene intelligis· ſi porrigat̃ ſiue ex vna· ſiue ex vtraꝙ
pte. ꝙ longũ porrigi pt̃· cernis nullũ ẽẽ finẽ· an ad h̃
ꝯtẽplandũ· minus valet acies mẽtis tue. E. ꝯtẽplor
oĩno· ac nihil facilius· m. Vides g° etiã nllã figurã
poſſe fieri· ſi nihil agat̃ aliud ꝙ vt illa linea porrigat̃
E. Quã dicas figurã· nondũ intelligo· m. Figuram
interim voco· cũ aliq̇d ſpaciũ· linea lineis ne ꝯcludit̃
tanꝙ ſi circulũ faceres aut q̃tuor lineas finibus ſuis
ſibimet iũgeres· ita vt nllꝰ finis ab alterius copu-
lacõe liber eſſet. E. Quid dicas figurã· iam me videẽ
arbitror· ſed vtinã tã viderẽ q̇ iſta tendat· aut quid
ex his effecturus ſis· vt ego q̇d de aĩa requiro ſciam· m
Hoc inicio te ammonui ⁊ poſtulaui· vt paciẽt̃ ferres
aliquantũ circuitũ nr̃m q̇d itẽ queſo vt facias· non
leuis res requirit̃· non facilꝰ ad cognoſcendũ noſſe
h̃ enĩ plane ac tenere volumꝰ· ſi fieri pt̃. Aliud enĩ cũ
auctoritati credimꝰ· aliud cũ rõni. Auctoritati credẽ
magnũ ꝯpendiũ eſt· ⁊ nullus labor· q̇d ſi te delectat
poteris multa legẽ· q̃ magni ⁊ diuini viri ꝺ̇ his rebꝫ
neceſſaria q̃ videbant̃ ſalubrit̃ impicioribꝫ q̃ſi nutu
quodam locuti ſt̃· crediꝙ ſibi voluerũt ab his· q̃rum
animis vel tardioribꝫ vel implicacioribꝫ alia ſalus
eſſe non poſſet. Tales enĩ hoĩes· q̃rum ꝑfecto maxĩa
multitudo eſt· ſi racõe velint verũ ꝯprehendẽ ſilitudi-
nibꝫ racionũ facillime decipiunt̃· ⁊ ĩ varias noxiaſꝙ
opiniones ita labunt̃· vt emergẽ inde ac liberari· aut
nunꝙ· aut egerrime queãt. His ergo vtiliſſimũ eſt
excellentiſſime auctoritati credere· et ſecundum hoc
agere vitã. Q̇d ſi tucius putas· nõ ſolũ nihil reſiſto·

ħ etiaꝫ multū a ꝑplꝫ· Si aūt cupiditatē iſtā refrenare
nō potes q̄ tibi pſuaſiſti rōe ꝑuenire ad veritatē· mlti
et longi circuitꝰ tibi tollerādi ſꝰ vt te rō nō adducat
niſi ea q̄ ſola rō dicenda eſt · id eſt vera ratio· et non
ſolum vera· ſed ita certa et ab oī ſilitudine falſitatis
aliena· ſi tñ vllo modo· hec ab hoīe inueniri poteſt· vt
nulle diſputacōes falſe aut veriſiles ab ea te poſſint
traducere D Nihil iam proſpere deſiderabo · agat ac
ducat rō qua vult dummodo perducat A Deus hec
faciet· q̄ aūt de ſolis talibꝫ rebꝫ· aut certe de his maxie
deprecandus ē Sꝫ ad rē quaꝫ inſtitueraꝫ redeamꝰ Nā
ſi et quid ſit linea· et qd ſit figura iā tibi notū ē Dic
qđ abſte q̄re· id vtꝝ putes illā figurā fieri poſſe ſi li-
nea ex vtꝗ ꝑte aut ex alt̄a ꝑ infinitū ducat̄ D Nullo
mō id fieri poſſe ꝯfirmo A Quid iḡ agendū eſt vt fi-
gurā faciamꝰ D qd niſi vt illa linea infinita nō ſit ꝯ-
ducat̄ in circl̄m vt ex alia ꝑte ſe ꝯtingat Nō· n· video
quō alit̄ poſſit ex vna linea ꝯcludi aliqđ ſpaciū· qđ
niſi fiat ſcđꝫ tuam deſcripcōꝫ figura nō erit A Qꝫ ſi
rectis lineis figurā facere veli p̄t fieri vt de vna linea
fiat an nō p̄t D Nl̄lo mō A qd duabꝫ D Ne ħ qđeꝫ
A Quid tribꝫ D Video poſſe A Bñ iḡ noſci ac tenes
cū figura tribꝫ lineis rectis facienda eſt· minꝰ ſcꝫ tribꝫ
non poſſe an ſi vlla tibi aduerſet̄ ōro · de hac te ſuia
deuocabit D Plane ſi q̄s mihi hoc fl̄m ēe mōſtrauit·
nihil erit qđ ſcire poſſe ꝯfidam· A · Nunc ergo illud
rñde quomodo tribus lineis figuram feceris D Cum
ſe finibꝫ iungūt A Quid vbi ſe iungūt· nonne videt̄
tibi angulis fieri D ita eſt A Quot ergo angulis hec
figura ꝯſtat̄ D Tottidem quot lineis· m· Quid ipas
lineas pares ꝯſtituiſti an inpares· d· pares· m· Quid
angl̄i tñdeꝫ oēs patent· an ē aliꝰ alio ꝯ̄cioꝛ vl̄ apcioꝛ
D Etiaꝫ ipſos pares eſſe video· m· Poteſt ne fieri vt
in figura q̄ tribꝫ rectis paribꝫ lineis factā ſit impares

anguli ſint an non pt̄ E nllo pꝛoꝛſus modo A quid
rectis lineis trib' ſ imparib' figa ↄſtet. pn̄t etiam in
iſta pes ēe angli. an aliud intelligis E omnino nō
pn̄t A recte dicis ſ dic q̄ſo q̄ naz tibi figa melioꝛ vi-
deat̄ et pulcrioꝛ. ea ne q̄ pib' an q̄ impib' lineis ↄſtat
E q̄s dubitat eam eſſe melioꝛez in q̄ eq̄litas ꝑualet.
A Ergo ineq̄litati eq̄litatem pꝛeponis E neſcio vtꝝ
quiſpiaz non ꝑponat A Vide nunc in figura q̄ trib'
angulis pib' perfecta eſt. q̄d in ea ſit anglo ↄ̄trium. id
eſt ex alta pte ↄ̄poſitū. vtꝝ linea an angulus E lineā
video A q̄d ergo ſi et angulus angulo et linea linee
ↄ̄tria ſit. nonne fateris eq̄litatez eſſe potioꝛē in ea figa
in q̄ id accidit E fateoꝛ q̄dez. ſ q̄admodū id fiat trib'
lineis omnino non video A q̄d q̄tuoꝛ lineis. pt ne h
fieri E ꝓrſus pt A melioꝛ ē i figa q̄ q̄tuoꝛ lineis rc̄is
pib' q̄ꝫ q̄ trib' ↄſtat E certe melioꝛ ſiq̄dem magis i ea
eq̄litas valet A q̄d ergo iſtam q̄ q̄tuoꝛ rectis parib'
lineis conſit. cenſes ne poſſe etiaz ita fieri vt nō angli
oēs in ea pares ſint an non putas E video poſſe. m.
q̄ nā mō E ſi duo ↄ̄ctioꝛes duo aptioꝛes ſt. m. videſne
etiaz q̄admodū. et āb' ↄ̄ctioꝛes et amb' aptioꝛes ſibi
ↄ̄trij ſint E ac veriſſime atq; aptiſſime. m. ſuataz i et
h q̄nta ſuare potuit eq̄litatez cernis Cernis. n. pfecto
fieri non poſſe vt cū q̄tuoꝛ pib' lineis figa perficia nō
aut oēs aut certe vel bini anguli pares ſint. q̄ꝫ tn̄ ſt
paria ſibi ex ↄ̄trio videre E Cerno et firmiſſime teneo-
m. Nihil ne te mouet etiaz in his reb' tanta et tam
inoculſa q̄daz iuſticia E q̄ nam modo. m. q̄ nihil vt
arbitroꝛ dicim' ēe iuſticiā niſi eq̄tatez Eq̄tas aūt ab
eq̄litate q̄daz vide appellata Sꝫ q̄ i hac virtute eq̄tas
niſi vt ſua cuiq; tribuant̄ Porro ſua cuiq; niſi q̄dam
diſtinctōe tribui nō pn̄t an aliter putas E maifeſtū
eſt et pꝛoꝛſus aſſentioꝛ. m. q̄d diſtinctōꝫ arbitris ncce
vlla ſi oīa paria ſint. vt nihil omnino int̄ ſe differat.

D nullo modo·m·Ergo iuſticia ſuari non pt niſi in
reb in qb ſeruatur ſit qdam vt ita dicam impitas
et diſſilitudo D Intelligo·m·Cum igit fateam iſtas
figas de qb agimus inter ſe eſſe diſſiles·illa ſcz que
trib et hanc q quatuor angulis oſtat·cu ambe parib
lineis fiant nonne videt tibi qdaz decenta iuſticia vt
illa q hre non pt parilitatem oriorz inoculſaz teneat
angulorz eqlitatem In hac vero qz tanta eſt oriorum
ogruencia illa lex anglorz admittat nonnullã ineq-
litatẽ Hoc ergo cu me mltm moueret qrendu abſte
viſum eſt q nam modo iſta veritate eqtate delectare
D iam cerno qd dicas·et non mediocriter ammiror·
m·Age nunc qz ineqlitati eqlitatez iure preponis·n
quiſqz omnino eſt vt opinor humano ſenſu predit9·
cui non id videat qramus ſi placet et figuraz in qua
ſumma eqlitas inueniri queat·Quecunqz·n·erit ea
ceteris ſine dubitacoe preferret D placz vo et q iſta ſit
ſcire cupio·m·Prius ergo rnde vtrz tibi illarz figurarz
qrz iam qrtu ſatis videbat facta mencio eſt·ea videtur
excellẽ·q qtuor lineis pib totidez qz anglis pib oſtet
Namqz in hac vt vides et linearz eqlitas et angulorz
eſt·et qz in illa que trib lineis parib clauditur non
inueniebam9·adeſt huic parilitas oriorz Naz linea li-
nee et angulus angulo eſt vt cernis orius D Ita vo
e vt dicis·m·Habet ne ſummã eqlitatẽ·an alit tibi
vide Naz ſi habet fruſtra vt inſtitueram9 aliã qrim9
Si aut no hz volo vt idipm mihi abſte demretur·D·
vide mihi hre Nã vbi et anguli pares et linee ſt vbi
deprehendã ineqlitatẽ non video·m·ego aliud ſencio
Nã rca linea donec veniat ad anglos ſuma eqlitate e
pdita Sz cu ex diuſo latẽ alia oiugit linea·q anglm
facit·nonne cenſes h ipſum eſſe ineqle an tibi figure
pars q linea claudit cum illa pte q angulo ocludit·
ogruere videt equalitate ant ſimilitudine D·Nullo
modo et me pudet temeritatis mee Eo·n·duct9 ſu qz

et angulos ĩ ea pares inter ſe et lata cernere. Sed quis
non videat eorꝫ laterꝫ ab angulis magnã dr̃am. M.
Accipe aliud inequalitatis aptiſſimũ iudiciũ. Cerne. n.
enĩs vel illã figuraꝫ triangulaꝫ tribꝫ lineis cõſtantẽ. vl' iſtã
quadratam hr̃e aliquod mediũ. E. Cerno plane. M. Quid
ab eodem medio cũ lineas ad oẽs figure ptes ducimꝰ
pares ne tibi duci linee videntur an inpares. E. inpares
prſus. Nã lõgiores eas neccẽ ẽ ẽẽ qs ĩ anglos ducimꝰ
M. Iſte in quadrata qt ſũt. et qt in triãgula. E. Quatuor
hic. tres ibi. M. Quid minime dim q̃ rurſũ et quot ſũt
in figura vtraqꝫ. E. Totidem ſcꝫ. hee q̃ in media lata
ducunt. M. Veriſſime mihi videris dicere. neqꝫ h' opꝰ
eſt diucius immorari. ad id. n. qd volumꝰ ſatis ẽ. Naꝫ
et magnaꝫ eqlitatẽ h' ſuari vt opinor vides. et tñ nõ=
dũ ex oĩ pte pfectaꝫ. E. Omnio video et q̃ illa figura
ſit q̃ hẽat ſũmaꝫ eqlitatẽ noſſe vehemẽter expecto. M.
Quã cenſes niſi eã cuius extremitas ſibi concors ẽ vndiqꝫ
nullo angulo eqlitatẽ pturbante. et a cuius medio ad oẽs
extremitatis ptes pares linee duci poſſũt. E. iã vt opior
intelligo. Nã illã figuraꝫ q̃ vna linea in circulum ducta
terminatur mihi vidis deſcribere. M. Recte intelligis. nũc
itaqꝫ illud conſidera cũ ſupior ro docuerit. lineam in ſola
longitudine intelligi. n̄ qcqꝫ latitudinis vſurpare et
ideo p longũ q̃ ducitur diuidi nõ poſſe. vtrum tibi videatur
figura qlibet ſine latitudie inueniri. E. Nullo mõ. M.
Quid ipſa latitudo pt ne longitudineꝫ nõ hr̃e ꝙuis
latitudo ſola ſit. quemadmodũ ſupius longitudinẽ ſine
latitudine intelleximꝰ an non pt. E. Video nõ poſſe.
M. Vides ergo etiam illud ni fallor qꝫ latitudo ab oĩ
pte diuidi qat. linea vo p longũ non qat. E. Mani=
feſtũ eſt. M. Quid g° putas pluris hñdum qd diuidi
pt. an id qd non pt. E. Profecto id qd non poteſt. M.
Preponis igitur lineaꝫ latitudini. Nã ſi qd diuidi nõ pt
preponendum eſt pponamꝰ. neccẽ eſt etiaꝫ id qd minus

diuidi pt̃·latitudo aũt ex om̃i pte diuidit̃·lõgitudo
vero non niſi ex diũſo. Naꝫ per longũ diuiſionẽ non
ammittit. Eſt gͦ latitudine preſtancior·an tu aliter
exiſtias. D. Ita prorſus racõ cogit fateri vt dicis·m.
Iam ꝗramus ſi placet vtꝝ ſit aliqͩ in iſta racõe qꝫ
oino nõ ꝗat diuidi. Erit eni h̃ mlt̃o etiã ꝙ illa linea
melius. Nam lineã cernis ex diũſo innũabilit̃ ſecari
poſſe·itaqꝫ tibiipſi hoc inueniendũ dimitto. D. Ego
illud puto non poſſe diuidi·qꝫ mediũ·in figa pone-
bamus·vnde in extrema linee ducunt̃. Nã ſi diuidit̃
longitudine aut etiã latitudine carẽ non pt̃. Sed ſi
longitudinẽ ſolaꝫ habet non iam vnde ducunt̃ linee
ſed ipa linea eſt. Si vͦ etiaꝫ latũ eſt·aliud deſiderat
mediũ·a ꝗ i extrẽa latitudinis linee ducant̃. Vtrũqꝫ
aũt h̃ racõ reſpuit. Id erit igit̃ qꝫ diuidi neꝗat. M.
Recte dicis·ſed nõne tibi tale aliqͩ videt̃ etiaꝫ illud
vnde linea ducit̃·⁊ ſi figura nõ dũ ſit·cuꝰ mediũ intel
ligamus. Illud enim dico linee pncipiũ a ꝗ incipit
longitudo qꝫ volo ſine vlla longitudine intelligas
Nã ſi longitudinẽ intelligis neqꝫ ꝗꝫ pfecto intelligis·
vñ ipa incipit lõgitudo·D·tale ẽ oino. M. h̃ gͦ qꝫ iaꝫ
te intelligẽ cupio·potentiſſimũ oim ꝗ demõſtrata ſt̃·
ſi qͩde h̃ eſt qꝫ nullã diuiſionẽ paciat̃·punctũ vocat̃·
cũ mediũ tenet figẽ. Si aũt pncipiũ linee ẽ vel lineis
aut etiã finis·vel cũ oino aliqͩ notat·qꝫ ſine ptibꝰ
intelligendũ ſit·nec tñ obtineat figure mediũ ſignũ
dicit̃. Eſt gͦ ſignũ·nota ſine ptibus eſt aũt punctũ·
nota mediũ figure tenens. Ita fit·vt oñe pũctũ etiã
ſignũ ſit·nõ aũt oñe ſignũ punctũ videat̃. Volo·n·
de his noibus int̃ nos ꝯuenire vt minꝰ i diſputãdo
circũloquam̃ quanquaꝫ pleriqꝫ punctũ appellent·nõ
ꝙ omnis figure mediũ·ſed qꝫ ſolius circuli vel pile
tenet tñ ⁊ ſi minus nobis de vocabulis laborandũ ẽ
D. Aſſentior·m. Vides certe etiã quantũ valeat·nã
ab ipſo incipit linea ipſo t̃minat̃·figurã rectis lineis

nullam videmꝰ fieri poſſe· niſi ipſo angulꝰ claudat̃
Deinde vnde cũq; ſecari linea pt̃·ꝑ ipm̃ ſecat̃·cũ ipm̃
oino nll'aꝫ in ſe admittat ſectionẽ.Nulla linea linee
niſi per ipm̃ copulat̃.Poſtremo cũ cet'is planis figis
Nam de altitudĩe adhuc nihil diximꝰ·eã ꝓponendã
racio demonſtrauerit q̃ circulo claudit̃·ꝓpt̃ ſũmam
eq̃litatem·q̃ alia ipſius eq̃litatis moderacio eſt·quaꝫ
punctũ in medio ꝯſtituimꝰ.Multa de huiꝰ potentia
dici poſſũt·ſed adhibeo modũ·⁊ tibi ipſi cogitanda
plura ꝑmitto.D.Sane vt videat̃·non enĩ me teq̃rẽ
pigebit·ſi quid fuerit obſcurꝰ.Cerno aũt mediocrit̃
vt puto magnã huiꝰ ſigni ẽẽ potentiã.M.Nũc ergo
illud attende cũ ⁊ q̇d ſit ſignũ ⁊ q̇d ſit longitudo·et
quid ſit latitudo ꝑſpexeris·q̇d hoꝝ tibi videat̃ aliꝰ
et cꝰ indigere·ſine q̃ eſſe non poſſit.D·video q̇ lati-
tudo lõgitudine indigeat ſine q̃ prorſus intelligi nõ
pt̃.Rurſũ longitudinẽ cerno latitudinẽ quidẽ non
indigẽ·vt ſit·ſ3 ſine ſigno illo eſſe nõ poſſe.Illud aũt
ſignũ ꝑ ſemetipm̃ ẽẽ·⁊ nulliꝰ hoꝝ indigẽ manifeſtũ
ẽ·m.Ita ẽ vt dicis·ſed diligẽtiꝰ ꝯſidera vtrũ latitudo
vere vndiq; ſecari queat·an alicũde ñ ipa ſectõeꝫ poſ-
ſit admittẽ·q̃uis plus amittat q̃ꝫ linea.D.Neſcio
prorſus vñ non poſſit·m.Credo te non recordari.Nã
neſcire iſtud nll'o mõ potes·q̃re ꝯmũe faciã te iſto mõ
Certe enĩ latitudinẽ ſic intelligis·vt cogitacõe tua d̃
altitudĩe nihil vſurpes.D.Sic dino·m.Accedat igit̃
huic latitudini altitudo·⁊ rñde iaꝫ vtrũ etiã aliquid
acceſſerit·q̃ magis vndiq; ſecari q̃at.D.Mire dino
ãmonuiſti.Nũc enĩ video nõ ſolũ deſup̱ â ex ĩferiore
ꝑte·ſed a lateribꝫ q̃ꝫ admitti poſſe ſectõeꝫ nihilq; dino
remanſiſſe·vñ non q̃at penetrre diuiſio.Quare maĩ-
feſtũ eſt latitudinẽ ex his ꝑtibꝫ ſecari non poſſe·ꝑ q̃s
ſurrectura ẽ altitudo·m.Quõ tibi igit̃ ſi non fallor ⁊
longitudo ⁊ latitudo ⁊ altitudo nota ẽ·quero vtrum
poſſit deeſſe duo priora·vbi accerit altitudo.D.Sine

longitudine q̄deꝫ video eſſe nō poſſe altitudinē ſine latitudīe aūt pē·m. Redi gꝰ ad cogitacōeꝫ latitudīs et ſi eā q̄ſi iacentē aīo figurauīs·erigā in q̄ōlibet latꝰ tāq̄ʒ ſi eā velles ꝑtenuiſſimā rimā·vbi ſe clauſe ianue iūgūt educē·an nō dū intelligis q̄ď velim. E. Intelligo q̄d dicas·ſed nondū fortaſſe q̄d velis·m. Illud ſcꝫ vt vīdeas·vtrū ſic erecta latitudo·videaẗ tibi migraſſe in altitudinē·⁊ latitudinis iā nomen deſcripcōeꝫq̄ʒ amiſiſſe·an adhuc maneat latitudo q̄uis ita ſit ꝯlocata. E. Videẗ mihi altitudo eſſe facta·m. Recordaris ne obſecro q̄ʒadmodū altitudīeꝫ definierāꝰ. E. Recordor plane ⁊ me iā ſic vīdiſſe puto. Nā etiā hoc mō q̄ſi erecta latitudo ſectionē ꝑ longū deorſum verſus nō amittit. Quare nulla in ea pōt interiora cogitari·q̄uis mediū ⁊ extrema cogitenẗ. Scđm aūt ſuꝑiorē demonſtracōeꝫ altitudinis quā feciſti vt recordarer nllā oīno eſt altitudo vbi nihil intꝰ cogitari pē·m. Recte dicis·⁊ ſic te oīno meminiſſe cupiebam Quāobrē illď iā volo·vt vīdeas vtrū falſo verū anteponas. E. Iam hinc dubitare incredibilis demētia eſt·m. Dic gꝰ q̄ſo te·num quid nā vera linea eſt·q̄ ꝑ longū ſecari pē·aut vtrū ſignū q̄ď vllo mō ſecari pē aut vera latitudo q̄ cū erecta eſt vt diximꝰ ſectionē ꝑ longū deorſū verſus admittit. E. Nihil minus. M. Vmquā ne igiẗ oculis iſtis corporeis vel tale punctū vel talē lineā vel taleꝫ latitudinē vidiſti. E. Omīno nunq̄ʒ. Non enī ſꝫ iſta corporea·m. Atqui ſi corporea corporeis oculis·mira quadā rerū cognacōe cernunẗ oportet aīm q̄ videmꝰ illa incorporalia·corporeum corpꝰ ne nō eſſe·an tu aliẗ exiſtimas. E. age iā ꝯcedo corpus non eſſe aīm vel quicquā corporeū. Quid eſt tandē·dic mihi·m. Vide interim vtrū confectum ſit carere illū·omni illa quantitate·de qua nunc queſtio eſt. Nam quid ſit animus·oblitū te eſſe miror·priore inẗ nos queſtiōe diſcuſſū. Meminiſti enim te

queſiſſe primitus vñ eēt. Qđ duobꝫ modis a nobis
tractatũ eſſe memini·vno q̃ q̃ſi de regione ei⁹ q̃ſitũ eſt
alto·vtrũ nam ex t̃ra vel igne vel alio q̃ piam iſtorũ
elemẽtoꝝ eſſet vel ex oĩbꝫ vel ex aliquibꝫ hoꝝ. In q̃
q̃ſtione oſtent int̃ nos non magis h̃ querendũ eſſe q̃ꝫ
vñ ſit t̃ra·vel ſi quid aliud elementorũ ſinguloꝝ. In=
telligendũ ẽ enĩ·q̃mq̃ꝫ de⁹ fecerit aĩm·habẽ illũ certã
ſubſtãtiam·q̃ neqꝫ t̃rena neqꝫ ignea neqꝫ aerea ſit·neqꝫ
humida niſi forte arbitrandũ eſt. Deũ t̃re dediſſe vt
nihil aliud ſit q̃ꝫ t̃ra·⁊ non dediſſe aĩo vt nihil aliud
q̃ꝫ aĩmus ſit. Si aũt definiri tibi aĩm vis·⁊ ideo q̃ris
quid ſit anim⁹ facile rñdeo. Nã mihi videt̃ eſſe ſub=
ſtancia quedã racõis pticipes·regẽdo corpi accõmo=
data. Itaqꝫ illud poti⁹ attẽde vnde ambigit̃ nũc·vtꝝ
quãtitas ⁊ q̃ſi vt ita dicã locale ſpaciũ·aĩo nullũ ſit.
Nã pfecto quõ corpus non ẽ neqꝫ enĩ alit̃ incorporea
vlla cernere valeret·vt ſupior ratio demonſtrabat·
pculdubio caret ſpacio q̃ corpora metiunt̃. Et ob h̃
recte credi aut cogitari aut intelligi talis ei⁹ q̃ntitas
non pt̃. Si aũt te mouet cur tãta celi terreqꝫ mariſqꝫ
ſpacia memoria ↄtineat cũ ſit ipſe nullius q̃ntitatis
mira quedã vis eſt·q̃ꝫ tñ ex his q̃ a nobis compta ſt̃
quãtũ ingenio tuo ineſt lumĩs animaduertẽ potes.
Si enĩ corp⁹ nullũ eſt vt racõ iam oñdit qđ longi=
tudine latitudine altitudine careat nihilqꝫ eorũ niſi
cũ alijs duobꝫ eſſe in corpe poteſt aĩo tñ etiam ſolaꝫ
lineã interiore q̃dam oculo ideſt intelligentia videre
ↄceſſũ eſt·arbitror nos ↄcedẽ ſic aĩm corpus non eſſe·
vt ſit corpe melioꝛ. Quo ↄceſſo nõ opinoꝛ dubitãdũ
eſt eũ etiam linea eſſe meliorẽ. Ridiculũ eſt enĩ cum
tria illa inſint corpi·vt corp⁹ ſit·non his oĩbus eſſe
meliorẽ·q̃ corpe eſt melior. At ipa linea q̃ melioꝛ eſſe
ↄuincit̃ aĩmus·ideo ceťis duobꝫ preſtat·q̃a minuſq̃ꝫ
illa duo ſecari pt̃. Porro illa duo eo magis ſecant̃ q̃ꝫ
linea·q̃ magis ſe ĩ ſpaciũ diſcendũt· linea vo ſpaciũ

niſi lõgitudĩs nll'm hẽ· q̄ ſublato nihil oĩno remanet
ſpacij. Qua ꝓpť q̄cquid in ea meliꝰ eſt· nãe eſt nullo
ſpacio ſit· ⁊ oĩno diuidi ſecariqꝫ nõ poſſit· Fruſtra igiť
vt opinor q̄ntitatẽ aĩe q̄ nulla eſt· inuenire laborãꝰ·
cũ eũ linea ↄcedamꝰ eſſe meliorẽ. Et ſi figurarũ oĩm
planarũ illa optima eſt· q̄ circulo effingiť· in q̄ racio
docuit nihil ẽe meliꝰ pũcto atqꝫ potentiꝰ· qđ nl'o du-
bitãte ꝑtibꝫ carʒ· qđ mirꝝ· ſi aĩa neqꝫ corporea ſit· neqꝫ
vlla aut lõgitudine porrecta· â latitudĩe diffuſa· aut
altitudine ſolidata· ⁊ tñ tm̃ valeat in corꝑe· vt penes
eã ſit regimen oĩm mẽbroꝝ· ⁊ q̄ſi cardo q̄dã in agẽdo
cũctaꝝ corꝑaliũ motionũ. Cũ aũt oculi mediũ q̄ pu-
pilla diciť· nihil aliud ſit q̄ꝫ q̄dã pũctũ oculi in q̄ tñ
tanta vis eſt vt eo dimidiũ celũ eꝰ ineffabile ſpaciũ
eſt ex aliq̄ eminẽti loco· cerni ↄluſtrariqꝫ poſſit· nõ ab-
horret a vero · aĩm carere oĩni corporea magnitudĩe
q̄ tribꝫ ill' differẽcijs ↄſũmať q̄cuis corpoꝝ magnitu-
dines q̄s libet imaginari q̄at· ſed paucis licꝫ· ipo aĩo
aĩm cernere idẽ ipe ſe aĩmꝰ videat. Videt aũt ꝑ intel-
ligẽciã· huic ſoli enĩ licet vidẽ nihil eſſe ĩ rebꝫ potẽtiꝰ
et magnificẽciꝰ his naĩs· q̄ vt ita dicã ſine timoribꝫ
eſſe intelliguntť. Timor· n· nõ abſurde appellať corꝑis
magnitudo· q̄ ſi magni ꝑpẽda ẽet· plus nob̄ ꝓfecto
elephãti ſapent· qđ ſi q̄ſqꝫ eorũ cognatꝰ dicet· elephã-
tes eſſe ſapiẽtes ſenſi enĩ q̄cuis ammirãs· ſenſi tñ etiã
hic hoĩes ſepe ambigẽ· illud quantũ opinor ſaltim
ↄcedet· plus aſino ſaꝑe apiculam q̄rum ↄꝑare mag-
nitudines plus ꝓfecto eſt q̄ꝫ aſinũ· vel qđ etiã de oc'lo
dicebamꝰ· cur nõ loq̄at· aquile oculũ· mľto q̄ꝫ nr̃ eſt
eſſe breuiorẽ· q̄ tñ illa ſublime ita volãs vt a nob̄ in
tãta luce difficile cernať· latẽteʒ ſub frutice lepuſculũ
et ſub fluctibꝫ piſcẽ· vidẽ ↄꝑta ẽ· qđ ſi in ipſis ſenſibꝫ
quibꝫ niſi corporea ſentire nõ datũ eſt· nihil ad rem
idẽ ad vi ſentiẽdi valet corꝑis magnitudo metuẽdũ
ne eſt q̄ſo ne animꝰ hũanꝰ cuius excellentior· ⁊ pene

ſolus aſpectus eſt ipſa racio q̄ etiā ſe inuenire molit̄
nihil ſit ſi illū eadē racio · ideſt ſe ipſe om̄i magnitu-
dine q̄ obtinet̄ locus carere ꝯuicerit magna quedam
mihi crede · magna ꝗ ſine vlla mole de aīo cogitāda
ſunt · ꝙ facili9 ꝯtingit his q̄ aut bene eruditi ad hec
accedūt · nō ſtudio inanis gl'e ſed diuino amore veri
tatis accenſi · aut cū iam ī his q̄rendis verſant̄ q̄uis
min9 eruditi ad inueſtigāda ea venerint ſe pacienter
bonis dociles p̄bent · atq; ab om̄i corpoꝝ ꝯſuetudine ·
q̄ntū ī hac vita ꝑmittit̄ · ſemet auertūt. Fieri aūt nō
pt̄ q̄dā diuina ꝓuidētia vt religioſis aīis ſeipſos ⁊
deū ſuū ideſt veritatē pie caſte ac diligent̄ q̄rentibus
inueniendi facultas deſit · ſed ab iſta q̄ſtiōe niſi q̄d te
ad hec mouet · iā recedam9 ſi placet ⁊ ad alia trāſeā9
q̄cq̄d aūt de ill' figis loq̄a9 a nob̄ fortaſſe diſputatū
eſt quā volebas · videbis q̄ntū ad alia valebit ſi hāc
diſceptacōe; aliq̄d eo ad vitā eſſe ꝯcedis · nā ⁊ exercet
aīm h̄ gen9 diſcipliaꝝ · ad ſubtiliora cernēda ne luce
illoꝝ repcuſſis ⁊ eā ſuſtinē nō volēs ī eaſdē tenebras
q̄s fugē cupiebat libent̄ refugiat ⁊ adfert argumēta
niſi fallor certiſſima q̄b9 q̄d fuerit inuentū atq; ꝯfectū
impudentē habeat dubitacōe; quātā hōi talia veſti-
gare ꝑmiſſū eſt. Min9 enī ego de his reb9 dubito · q̄
de his q̄s iſtis oculis videm9 . cū pituita ſp bellū gerē-
tib9 · q̄d enī min9 ferendū ⁊ audiēdū eſt q̄ fateri nos
rōe p̄ſtare beſtijs · et eā rem fateri ēē aliq̄d q̄ corporeo
luīe ſentim9 · q̄ etiā nōnulle beſtie meli9 cernūt · id aūt
q̄d racōe intuem̄ nihil ēē ꝯtendē ꝙ ſi diceret̄ tale eſſe
quale illud eſt q̄d oculi vident nihil ꝑfecto dici poſſe
īdign9 vidēt̄. O · accipio iſta libētiſſime atq; aſſētior
ꝗ illd me mouet cū corporee q̄ntitatis nō ēē aīa; res
ita clara ſit mihi vt oīno q̄admodū reſiſtā ill' argu-
mētis et q̄d eoꝝ nō ꝯcedā · prorſus ignorē primū cur
etate vt corp9 creſcit ita et aīa vel creſcat vl' creſcē vi-
deat̄ · q̄s enī neget pueros infantes ne beſtiaꝝ quidē

non nullaꝝ aſtucie ꝯpādos. Quis aūt dubitet illis
creſcentibꝫ etiā ipaꝫ in eis qḋamō creſce̅ racōez. Deiñ
ſi ꝑ ſpaciū ſui corꝑis aīa diſcedit quō nllꝰ q̄ntitatis
eſt. Si aūt nō diſcedit· quō ſentit vbiq̄ pungentē· m
Omnino ea q̄ris q̄ me q̄ꝫ ſepe mouerūt. Ita q̄ nō ſū
impatꝰ tibi r̄ndere· vt mihi ſoleo. Vtrū aūt bene rō
q̄ te agit iudicabit. Qualecūq̄ id t̄n ſit· plꝰ certe nō
poſſū niſi forte aliq̄d meliꝰ cū diſputamus in mentē
diuinitꝰ venerit· ſed agamus ſi placet more nr̄o· vt
duce racōe· tu tibi ipſe r̄ndeas. Ac priꝰ q̄ramus vtꝝ
creſcētis cū corꝑe animi certū argumētū ſit· qḋ etatis
acceſſu aptior humane ꝯſuetudini hō· et ī ea magis
magiſq̄ ꝑitus eſt. E. Age vt placꝫ· nā ꝛ ego id genꝰ
docēdi ac diſcēdi maxie ꝓbo. A. Neſcio q̄· n· mō· cū id qḋ
neſciēs q̄rebā· ipe r̄ndeo fit ipa inuētio· nō mō re ſed
ammiracōe etiā dulcior· m. Dic g° vtꝝ tibi maius ꝛ
melius duo q̄daꝫ an vnū atq̄ idem ēē videat duobꝫ
noībꝫ appellatū. E. Scio aliud eſſe qḋ maiꝰ· aliud qḋ
meliꝰ dicimꝰ. A. qḋ hoꝝ duoꝝ eſt· cꝰ eſſe putes q̄n-
titatē. E. Ibi videlꝫ qḋ maiꝰ dicimꝰ. A. qḋ cū duaꝝ
figuratū rotundā q̄drata meliorē ēē ꝯfitemi· q̄ntitas
ne id facit an qḋ aliud. E. Nllo mō q̄ntitas· ſed illa
de q̄ ſupius egimus eq̄litas hꝰ excellētie cauſa eſt· m
Nūc g° illud attēde· vtrū tibi videat virtus ꝛ q̄litas
q̄daꝫ eſſe vite· racōi vndiq̄ ꝯſentiētis. Nā ſi aliud ab
alio in vita diſcrepet· magis in fallor offendim̄ q̄ ſi
aliq̄ ps circli maiore minore ve īnt̄uallo q̄ alie ꝑtes
diſcet a pūcto· an tu aliť exiſtimas. E. imo aſſentior
et hāc q̄ abſte deſcripta ē· ꝓbo ēē virtutē. Nā et rō nō
dicēda eſt· aut exiſtimāda· niſi vera ꝛ cꝰ vita per oīa
ꝯgruit veritati ſed is ꝑfecto vel ſolꝰ vl' certe maxie q̄
bene atq̄ honeſte viuit· ꝛ q̄ ita ſit affectꝰ ſolus habē
virtutē· et ea viuere iudicādꝰ ē. A. ꝓbe dicis· ſꝫ certe
etiā illḋ vides vt opinor· ſimiliorē virtuti ēē circulū
quāq̄ figuraꝝ planaꝝ aliaꝫ q̄libet. Hinc eſt eni qḋ

apud oratiũ magnis laudibus ſolem⁹ extollere illũ
verſũ q̄ ait cum de ſapiente ageret fortis ⁊ in ſe ipſo
totus teres atq; rotundus. ⁊ recte. Nã neq; in animi
bonis quicquã inuenies ꝙ magis ſibi ex omni p̲te
ꝯſentiat q̄ȝ virtutẽ. neq; in planis figuris q̄m circulũ
Quãobrẽ ſi circulus nõ magnitudĩe ſpacij. ſed q̄daȝ
ꝯformacõe ceteris preſtat quanto magis de virtute
exiſtimandũ eſt qđ nõ maioris loci occupatione ſed
diuina q̄dã ꝯgruentia rationũ atq; ꝯcordia. ceteras
affectiones animi ſuperat. Cũ aũt puer ꝓficit lauda
bilit̃. ad quaȝ rem magiſq; ad virtutẽ ꝓficẽ dicit̃. an
tibi nõ videt̃. D. manifeſtũ eſt. M. Nõ igit̃ tibi debet
videri animus ſicut corpus creſcẽdo cũ etate ꝓficere
Proficiẽdo enĩ ad virtutẽ p̲uenit quaȝ fatemur nl̃la
ſpacij magnitudĩe ſed magna vi ꝯſtancie pulcrã eſſe
atq; p̲fectã. Et ſi aliud eſt mai⁹. aliud meli⁹ vt iam
dediſti. q̄cq̄d aĩa cũ etate ꝓficit ꝯpoſitoſq; racõis fit.
nõ mihi videt̃ fieri maior ſed melior. qđ ſi membroꝝ
id facẽt magnitudo. eo q̄ſq; prudentior eſſet q̄ lõgior
aut validior. qđ ſe alit̃ habẽ nõ opinor negabis. D
Quis iſtuc negauerit. ſed tñ cũ ꝓficẽ aĩam p̲ etatem
etiã tu cõcedas. miror q̄ fiat. vt dĩs q̃ntitatis expers
etiam ſi nõ membroꝝ ſpacio. at certe t̃pis adiuuet̃.
M. Deſine mirari. nam ⁊ hic tibi ſilĩ racõe reſpõdeo
vt enĩ mẽbroꝝ magnitudo. ideo nihil affert argumĩti
cur aĩam adiuuet. ꝙ multi exilioribꝫ breuioribuſq;
mẽbris prudẽtiores inueniunt̃ q̄buſdã magna mole
corp̲is p̄ditis ita quõ iuniores nõnl̃los ſenioribꝫ ple-
riſq; magis induſtrios atq; ſtrenuos videm⁹. nõ video
cur putãda ſint ſpacia t̃pis ĩ etatibꝫ incrẽmenta vt cor
poribꝫ ſic aĩm⁹ dare. cũ ⁊ ipſa corp̲a q̄bꝫ p̲ tẽp⁹ creſcẽ
atq; ampliora ſpacia tenẽ ꝯceſſũ ẽ ſepe ſint ãnoſiora
breuiora nõ mõ ſenilia q̄ magnitudĩe t̃pis ꝯtrahunt̃
atq; minuunt̃. ſ; etiã pueroꝝ q̄s aĩadũtim⁹ his bre-
uiores ẽẽ corp̲e. q̄bꝫ ſũt etate maiores. Si igit̃ porrecta

oculi tui· ⁊ ſi ſentiũt vtiq̀ paciunt̃· nec pñt ibi pati·
vbi id qꝺ paciunt̃ non eſt· nec tñ ibi ſt̃ illi· vbi corpꝰ
meũ eſt· ibi igit̃ paciunt̃· vbi non ſt̃. D. Ego qͥdẽ oĩa
illa ꝯceſſi· q̃ non ꝯceꝺẽ abſurdũ videbã· ſed h̃ vltimũ
qꝺ ex his ꝯfectũ eſt· ita eſt abſurdius vt illoꝝ potius
aliquid temere me dediſſe· q̃ȝ hoc verum eſſe ꝯſenciaȝ
Nam oculos meos ibi ſentire vbi non ſt̃· ne ĩ ſomnis
quidẽ dicẽ audirẽ· m. Vide igitur vbi obdormieris.
Quid enĩ tandẽ tibi elaberet̃ incautiꝰ ſi vt paulo añ
vigilares. D· enĩuero idipm̃ meũ ſedulo ptracto ac
reuoluo· nihil tñ ſatis elucet· qꝺ me dediſſe peniteat
niſi forte illud qꝺ oculi nři ſentiũt cũ videmꝰ viſus
nanq̀ ipe forſitã ſentit. Imo ita eſt· is enim ſe foras
porrigit· ⁊ per oculos emicat longius· quaq̃ verſũ pẽ
luſtrare qꝺ cernimꝰ. Vnde fit vt ibi potiꝰ videat· vbi
eſt id qꝺ videt· non vnde erũpit vt videat· m. Nõ gͦ
tu vides· cũ me vides. D. Quis h̃ inſanꝰ dixerit· oĩno
ego video· ſed emiſſo p oculos viſu video· m. At ſi tu
vides· tu ſentis· ſi tu ſẽtis· tu patis nec potes ibi pati
aliquid vbi non es. Ibi aũt me vides· vbi ego ſum
Ibi igit̃ patis· vbi ego ſũ. At vbi ſũ· tu ibi non es· q̃
pacto audeas dicẽ· videri me abſte· prorſus ignoro.
D. Viſu inq̃ȝ porrecto in eũ locũ in q̃ es· video te vbi
es. At me ibi nõ eſſe ꝯfiteor· ſed q̃ȝadmodũ ſi virga
te tangerẽ· ego vtiq̀ te tãgerẽ· id q̃ ſentirẽ· neq̀ ibi tñ
ego eſſem vbi te tangerẽ· ita qꝺ dico· viſu me videre
q̃ȝuis ego ibi non ſim· non ex eo cogor fateri· non me
eſſe q̃ videã· m. Nihil gͦ temere ꝯceſſiſti· Nam ⁊ oculi
tui h̃ modo defendi pñt quoꝝ eſt q̃ſi virga viſus vt
dicis· neq̀ illa ẽ abſurda ꝯcluſio· qꝺ ocli tui ibi videãt
vbi nõ ſt̃· an tibi alit̃ videt̃. D. Ita ſane eſt vt dicis
Nam ⁊ illud nunc animaduẽti· qꝺ ſi oculi ibi videãt
vbi ſt̃· etiã ſeipos videãt· m. Rectius dicẽs non etiã
ſeipſos ſe tantummodo ſeipſos viderent. Nam vbi
ſunt· ideſt q̃ȝ locũ tenent· ſoli tenent· nec naſus ibi eſt

vbi illi· nec q̄cq̄ꝺ vicinũ eſt illis. Alioquin etiã tu ibi
eſſes vbi ego ſũ· q̄ꝛ iuxͣ inuicẽ ſumꝰ· q̄ cũ ita ſint ſi tm̃
ibi viderẽt oculi vbi ſũt· nihil ampliꝰ q̄ꝫ ſeipos vidẽnt
Cũ aũt ſe non vident· non mõ cogim̃ ꝯſentire poſſe
illos videre vbi non ſũt· ſed etiam oĩno non poſſe niſi
vbi nõ ſũt. E. Nihil ẽ qꝺ hinc dubitare me faciat· m
ergo nõ dubitas· ibi eos pati· vbi nõ ſũt· nã vbi vidẽt
ibi ſentiũt. Ipm enĩ videͤ· ſentire eſt· ſentire aũt pati.
Quare vbi ſentiunt ibi patiunͭ. Alibi aũt vidẽt· q̄ꝫ
vbi ſũt. Ibi igiͭ patiunͭ vbi nõ ſũt. E· mirũ eſt quaꝫ
vera iſta exiſtimo. M. Recte fortaſſe exiſtimas· ſꝫ tñ te
ob ſecro· vtrũ oĩe qꝺ ꝑ viſũ cognoſcimus videamꝰ.
E· ita c̃do. M· credis etiã oĩe qꝺ videndo cognoſcimꝰ
ꝑ viſũ nos cognoſceͤ. E· et h̄ credo. M. Cur gͦ plerũq̄ꝫ
fumũ ſolũ videndo· ignẽ ſubẽ lateͤ ꝯgnoſcimꝰ· quẽ nõ
videmus. E. Verꝫ dicis etiã nõ puto nos videͤ· q̄cq̄ꝺ
ꝑ viſũ cognoſcimus. Poſſumus enĩ vt docuiſti· aliꝺ
videndo· aliud cognoſceͤ· qꝺ viſus nõ attigerit M· qꝺ
illud qꝺ ꝑ viſũ ſentimus· poſſumus ne non videͤ. E
nullo modo. M. Aliud eſt gͦ ſentire· aliud cognoſceͤ
E. Omnino aliud· nã ſentimus fumũ q̄ꝫ videmus et
ex eo ignẽ q̄ꝫ nõ videmꝰ ſubeſſe cognoſcimꝰ· m. Bene
intelligis· ſed vides certe cũ h̄ accidit corpus nr̃m id ẽ
oculos· nihil pati ex igne· ſed ex fumo q̄ꝫ ſolũ vident.
Etenĩ videͤ ſentire ⁊ ſentire pati eſſe iaꝫ ſuꝑ ꝯſenſimꝰ
E. Teneo ⁊ aſſentior. M. Cũ gͦ ꝑ paſſionẽ corꝑis nõ
latet aliquid aĩam· nõ ꝯtinuo ſenſus vocaͭ· vnus de
q̄nq̄ꝫ memoratis· ſed cũ ipa paſſio non latet· Nanq̄ꝫ
ignis ille· nõ viſus· nec auditꝰ· nͦ olfactus nͦ guſtatꝰ
nec tactꝰ· vocaͭ a nobis· nõ tñ latet aĩam fumo viſo
Et cũ hoc non lateͤ· non voceͭ ſenſus· q̄ꝛ ex igne corpꝰ
nihil eſt paſſũ· vocaͭ tñ cognicõ ꝑ ſenſũ· q̄ꝛ ex paſſiõe
corporis q̄ꝫuis alia· ideſt ex alterius rei viſione con=
iectatum eſt atq̄ꝫ compertũ. E. Intelligo et optime
video iſtud cõgruere ac fauere illi diffinicõe tue· quaꝫ

vt meā mihi defendēdā dediſti Nā ita memi ēē abs te
ſenſum definitū cū aīaz non latz qđ patit corp9 Itaq;
illud qđ fum9 videt ſenſū vocam9 Paſſi ſſt.n.eū oculi
videndo q̄ ſſt corpis ptes et corpa Ignez aūt ex q̄ nihil
ē corpus paſſū.q̄uis ɔgnitus fuerit ſenſū nō vocam9
A memoriaz q̄dez tuaz probo et ſeq̄cem intelligenciaz
Vez municio illa definicōis labaſcit E cur q̄ſo A q̄
nō negas vt opinor.nō nihil pati corp9 cū creſcimus
vel ſeneſcim9.neq; id nos vllo ſenſu ſentire manifeſtū
ē.n̄ id tn̄ aīaz latet Nō in eaz latz q̄daz qđ patit corp9
n̄ tn̄ ſenſus iſte appellari pt Videndo.n.maiora ea q̄
aliqn̄ minora videramus.et videndo ſenes eos quos
iuuenes ac pueros fuiſſe ɔſtat.ɔiectamus aliq̄ talem
mutacōz nr̄a corpora etiaz nunc dū loq̄mur pati neq;
i eo fallim̄ vt opinor Nā procliui9 ē vt me falli dicaz
q̄ video q̄ q̄ itelligo capillos meos nūc creſcere corpuſq;
per momta mutari Q̄ ſi mutacio iſta paſſio corpis ē
qđ nemo negat n̄ nunc ſentit a nob nec tn̄ aīaz latet.
q̄ nos non latet.patit vt dixi corpus qđ nō latet aīaz
nec ſenſus ē tn̄ Quare illa definicio q̄ nihil qđ ſenſus
non eſſet debebat includere cū h̄ incluſit certe vicioſa ē
E nihil mihi reſtare video q̄ vt te petaz.vt aūt defi-
nias alit.aut hanc recuſes ſi potes Nā eā iſta rōe qm̄
vehemter probo vicioſā ēē negare nō poſſū A facile
ē iſtā corrigere qđ volo tu audias Facies.n.mihi rē
ſi bene intellexiſti vbi peccet E nū alibi q̄ vbi aliena
ɔprehendit A q̄ tandem modo E q̄ qđ ſeneſcit corp9
q̄uis in iuuene non pt negari pati aliqd Idq; cū ſci-
mus non latet aīam q̄dam.qđ patit corpus.neq; tn̄
vllo ſenſu pticipi pt Naz n̄ video nec mō ſeneſcē neq;
id auditu aut olfactu aut guſtatu aut tactu ſencō A
Vn̄ g° iſtud noſci E rōe id colligo A q̄b argumtis
rō tua nitit E qđ alios video ſenes.q̄ vt ego nunc ſū
iuuenes erant.A.Nonne ſenſus eſt quod eos vides

vn⁹ de quiq; D· q̄s negat S; ex eo q̄ illos video m e q̄
cũ id non videam directo ſeneſcere· m· Quid verbo ꝑ g°
illi definicõi q̄ perficiat̃ addendũ putas· cũ ſenſus non
ſit niſi non lateat aĩaʒ corporis paſſio· n̄ tñ vt eaʒ per
aliã paſſioneʒ aut̃ per aliud q̄olibet intelligat̃ D Dic
queſo paulo planius· m· Geram tibi moreʒ et multo
libencius retardanti q̄ feſtinanti Sʒ fac totus adſis
valebit· n· hoc ad plura q̄ᵒ dicã· definicio nihilominꝰ
nihil ãplius ɔtíet q̄ id q̄ᵒ ſuſceptũ ē explicandũ Alr
omnio vicioſa ē Vtꝝ aũt hꝰmodi vicijs careat cõ=
ũſione exploratur Qᵒ his exemplis tibi fiet apertius
Si· n· me rogares q̄d eſſet hõ et eũ ħ modo definirem·
Hõ eſt aĩal mortale non ɔtinuo· q̄ veꝝ dictum eſt·
etiam definicõʒ probare deberes· ħ ſuperpoſita ei ꝑticl'a
id eſt oĩs· conuertere illam et intueri· vtꝝ etiam ɔůſa
vera eſſet· hoc eſt· vtrum q̄admodum veꝝ eſt· omnis
homo animal mortale eſt · ita eſſet veꝝ Omne aĩal
mortale homo eſt · Quo aliter inuento improbare
definicõʒ ꝓpter illud viciũ q̄ᵒ aliena ɔprehendit· Non
·n· ſolus hõ eſt animal mortale· ħ etiam q̄uis beſtia·
Hec igi᷑ definitio hoĩs perfici ſolet· cũ addit̃ mortali
rõle · Nam homo eſt animal rõle mortale · atq; vt
omnis homo animal rõle mortale ē · ita oē aĩal rõle
mortale homo eſt· Plꝰ ɔtinendo ergo ſupior definicõ
vicioſa erat Beſtiam· n· cum homine ɔtinebat · Iſta
perfecta eſt Nam et omneʒ hoĩeʒ et nihil plꝰ q̄ hoĩeʒ
tenet Tenendo aũt minꝰ ita vitioſa eſt· ſi addas grã=
maticaʒ· q̄mq; enim omne animal rõle mortale grã=
maticũ homo ſit · Plures tñ hoĩes q̄ grãmatici non
ſ͡t hac definicõe ɔtinentur Et obhoc iſta per ꝑmã illaʒ
ꝓpoſitioneʒ falſa eſt Cũ aũt ɔuertit̃ vera Falſum eſt
·n· Oĩs homo animal rõle mortale grãmaticum eſt
Sʒ veꝝ eſt Oē animal rõle mortale grammaticum
homo eſt Cũ aũt neq; per primam ꝓpoſitionem neq;

ꝑ ꝯuerſionē enūciata vᵃa eſt· hijs ſinglis eſt profecto
viciosior vt ſꝫ iſte due· hō eſt aīal candidū· aut hō eſt
aīal q̄drupes Nā et ſi dicas· oīs hō aīal candidū eſt·
aut animal q̄drupes Fl'm dicis et ſi non ꝯūtas· Sꝫ h̄
inter ſe dr̄nt· ꝙ illa prima in aliq̄s hoīes cadit· Nā
plerīq3 hoīes candidi· hec altera in neminē· Non eni
q̄ſq̄m hō q̄drupes· hec pro tempore ad explorandas
definicōes didiceris· q̄admodū ꝓpoſicōe atq3 ꝯūſione
iudicent'· Sunt alia multa de hoc gn̄e que doceantur
et verboꝝ plena et tenebraꝝ· que paulatim vbi opor-
tuniū videbit'· conabor vt diſcas Nunc ꝯuerte animū
ad illā definicōē nr̄ā etiā pericior cū diſcuſſeris corrige
Inuenerimus·n· eam cum definicio ſenſus ēēt ꝯplecti
aliud qđ ſenſus non eſſet· et ideo non eſſe cū ꝯūtitur
veram· Fortaſſe·n· verum eſt· oīs ſenſus paſſio corpis
eſt aīam non latens· vt verum eſt· omnis homo aīal
mortale eſt· at vt fl'm eſt· omne animal mortle hō eſt
ꝙ idem et beſtia ita falſum eſt· oīs paſſio corpis non
latens aīā ſenſus eſt· ꝙ nunc nobis vngues c̄ſcunt
neq3 aīā latet· id enim ſcimus· neq3 id ſentimus· ſed
ꝯiectacōe ꝯgnoſcimus Queadmodū gͦ illi definicōni
hoīs vt ꝑficeret' additum eſt rōle· q̄ addito beſtie q̄ ſil'
ꝯtinebant' excluſe ſꝫ· nihilq3 preter hoīem atq3 omnē
hoīem tali definicōe ꝯprehendimꝰ· nonne cenſes aliq̄d
etiā huic addendū ēē· q̄ inter ſe iungat' ꝙ tenet alienū
nec q̄cq̄m in ea niſi ſenſus et oīs ſenſus intelligat'· D
cenſeo q̄dem· ſꝫ quid addi poſſit ignoro M ſenſus eſt
certe oīs paſſio corporis non latens aīā· Sꝫ ꝯūti non
p̄t hec enunciacio· ꝓpter paſſionem illā corporis q̄ vel
creſcit vel decreſcit ſcientibꝫ nobis id eſt vt non latet
aīam D ita eſt·m· Quid hec paſſio per ſeipſā nō latꝫ
aīā an per aliud D per aliud plane Aliud ē·n· videre
vngues maiores aliud ſcire ꝙ creſcāt·m· Cū gͦ creſcē
ipm ſit paſſio ꝙ nllo ſ̄ſu attigimꝰ· magnitudo at illa

quã ſentimꝰ eadē paſſione facta ſit nõ ipa ſit paſſio·
manifeſtũ eſt t'lē paſſionē nõ ꝑ ſeipã ſcire nos ſ; per
aliud Si g° non ꝑ aliud aĩam non lateret nõne ſentiret
poꝛꝰ q̃ꝫ cõnceret' D Intelligo M cur g° dubitas· q'd
illi diffinicõi ſit addendũ D iã video ſic ẽẽ definiendũ
vt ſenſus ſit paſſio coꝛpis ꝑ ſeipã nõ latens aĩam Nã
et oĩs ſenſus h̃ ẽ et oẽ h̃ vt opioꝛ ſenſus ẽ M Si h̃ ita
ẽ fateoꝛ definicõ; eſſe perfectã· ſ; temptemꝰ eã ſi placet
vtꝝ illo ſcd'o vicio non vacillet q̃ illa hoĩs cũ gram=
maticũ ẽ additũ· Nã meminiſſe te opoꝛtꝫ ꝙ ẽẽ hoĩe;
dc̃m eſt aĩal rõle moꝛtale grãmaticũ· eo ꝙ peccare de=
finicõ; q'd ꝯuerſione vera eſt· cũ pꝛima enunciatione
ſit falſa· Namqꝫ falſum eſt· omnis homo aĩal rõle
moꝛtale grammaticum eſt· q̃muis veꝝ ſit· omne aĩal
rationale moꝛtale grammaticum hõ eſt Ergo vicio=
ſa eſt ideo hec diffinitio q'd nihil q'dem preter hoĩem· ſ;
non oĩe; hoĩem tenet Et hec foꝛtaſſe talis eſt· de qua
velut perfecta gl'iamur Q̃mq̃ꝫ·n· omnis paſſio coꝛpis
per ſeipſam non latens animã ſenſus ſit· non tamen
oĩs ſenſus iſtud ẽ Quod ſic intelligas· licꝫ beſtie nẽpe
ſenciũt· ac pene oẽs q'nqꝫ illis ſenſibꝰ vigẽt q̃ntũ cuiqꝫ
natura tributũ eſt· an tu id negabis D Nihil minus
M Quid hoc· nonne ꝯcedis ſcientiã non ẽẽ niſi cum
res aliq̃ firma rõe percepta et ꝯgnita eſt D ꝯcedo· M·
At beſtia rõe non vtit' · D · et hoc ꝯcedo· m· Non igit'
ſcientia cadit in beſtiam Cũ aũt non latet aliq'd vtiqꝫ
ſcit' · Non igit' ſenciũt beſtie ſi oĩs ſenſus eſt· cũ paſſio
coꝛpoꝛis per ſeipã nõ latet aĩam Senciũt aũt vt paulo
ante ꝯceſſum eſt Quid ergo dubitamꝰ illam d'one;
improbare q̃ oẽm ſenſum circumplecti minĩe potuit·
Siq'dē beſtiaꝝ ſenſus excluſus ẽ D fateoꝛ me deceptũ·
cum tibi ꝯceſſi ſcientiã tunc eſſe· cum aliquid firma
ratione percipitur· Solos·n· homines cũ h̃ rogabas
intuebar Nã neqꝫ poſſum dicere rõe vti beſtias· nec

eis poſſū ſciam denegare. Sciebat enī vt opinor dn̄m
canis· q̄ poſt·xx·annos recognouiſſe ꝑhibet̄·vt taceā
de ceťis innūabilib᷑·m. Dic mihi oro te ſi due q̄daꝫ
res tibi ꝓponantur·vna ad quaꝫ ꝑueniendū ſit·alťa
ꝑ quā ꝑuenire poſſis· q̄ iſtaꝝ pluris pendis ⁊ q̄ cui
ꝓponis. E· q̄s dubitat eā ꝓſtare ad quā ſit ꝑueniendū
M. Ergo cū ſint due res q̄daꝫ ſcīa ⁊ racio·ꝑ ſcienciaꝫ
ꝑuenimus ad racōēꝫ·an ꝑ racōēꝫ ad ſcīaꝫ. E. Vtraqꝫ
res ſibimet quantū arbitror ita nexa ē·vt ꝑ altutrā
ad alterā ꝑueniri poſſit·nanqꝫ ad ipaꝫ racōēꝫ nō ꝑue-
niremus·niſi ad eā ꝑueniendū eſſe ſciremꝰ Preceſſit
g° ſcīa vt ad rōēꝫ ꝑ eā ꝑueniremꝰ· M· q̄d ad ipaꝫ ſcīaꝫ
quā dicis ꝓcedē ſine racōe ꝑuenit̄. E. Nunq̄ h̄ dixeri
nā eſt iſta ſūma temeritas·m. Per racōēꝫ igit̄. E·nō
ita eſt. M· g° ꝑ temeritatē. E· q̄s h̄ dixerit·m. Per q̄d
igitur. E. Per nihil qꝫ inſita eſt nob·m. Oblitꝰ mihi
videris q̄d int̄ nos ſupius ꝯuenerit·cū rogaſſem vtrū
nam putares tūc eſſe ſcientiā·cū res aliq̄ firma racōe
ꝑcipitur. Nā reſpondiſti vt opinor·hanc tibi videri
hūanaꝫ ſcīaꝫ. Nunc vͦ dicis poſſe hoīeꝫ habē aliquā
ſcīētiaꝫ cū rem nllā racōe ꝑcepit. Quis aūt nō videat
nihil ſibi eſſe adūſius·quā iſta duo ſꝫ·⁊ nō ēē ſcīētiaꝫ
niſi cū res aliq̄ firma racōe ꝑcipitur ⁊ eſſe cuiuſdā rei
ſcientiā nllā racōe ꝑcepta. Itaqꝫ noſſe cupio·vtꝝ hoꝝ
deligas·nam vtrūqꝫ veꝝ eſſe·nullo pacto pt̄. E. Hoc
eligo q̄d pauloante dixi. Nā illud ſuperiꝰ·temere me
dediſſe ꝯfiteor. Cū enī racōe int̄ nos verū q̄ramꝰ·id qꝫ
fiat rogando et reſpondendo quō poſſit ad ſūmam
perueniri q̄ ꝯcluditur racio·niſi aliquid priꝰ ꝯcederet̄
Concedi aūt recte q̄ poſſet q̄d neſciret̄. Ita iſta racio
niſi inueniret in me aliquid cognitū q̄ innitens ad
incognitū ducēt·nihil oīno ꝑ illam diſcerē nec eam
prorſus racōnem noīarem. Quamobrē fruſtra mihi
non adſentiris·an̄ racōēꝫ·neceſſario ēē in nob aliquā
ſcientiā·vnde ipſa racō ſūmat exordiū. M. Gerā tibi

morē ꝛ te quidez vt inſtitui q̄ciens alicꝰ dati penitet
emendare p̄mittā. Sed ne q̄ſo abutaris iſta licentia
et negligenter cū īt̃rogo attendas· ne aſſidua male
ↄceſſa etiā de his q̄ bene ↄcedunt̃· dubitare te cogant
D. Perge poci⁹ ad cetez. Quamuis enī addā vigi-
lantie mee quicq̄d poſſū· nā ꝛ me pudet de ſententia
cadē tociens· nunq̄ꝫ tn̄ deterreat pudori huic reniti· et
lapſū meū te p̄ſertim manū dante corrigē· Neq̄ꝫ enī
eſt ideo ſuſcipienda ꝑtinacia· q̄ꝫ optāda ↄſtancia. M·
Proueniat tibi plane ipa ↄſtācia q̄ꝫ citiſſime pt̄· ita
mihi placitā ſnīam ꝑtuliſti. Sed nūc fito quā p̄ntiſ-
ſimꝰ ad iſta q̄ volo. Quero enī abſte· q̄d tibi int̃eſſe
videat̃· int̃ racōez ꝛ racionacōem. D. Nō ſatis valeo
iſta diſcernere· m. Hoc ergo intuere· vtrum exiſtimes
homini iā adoleſcēti vel viro vt omēm ambagē au-
ferā ſapienti· ſine int̃miſſione ineſſe racōez dū mente
ſanꝰ ē· ſicut bonā valitudīez corpi dū peſte ac vulne-
ribus caret· an ſicut ambulare· ſedē· loq̄ modo ineſſe
modo deeſſe. D. Sane menti ſemp̄ puto ineſſe racōez·
m. Quid h̄· dū p̄ ea q̄ ↄcedunt̃ ac manifeſta ſunt· vel
int̃rogando aliū vel ↄnectendo alia· ꝑducimꝰ nos ad
alicuiꝰ rei cognicōez· videt̃ne tibi aut nos· aut quis
ſapiens· ſemp̄ facē. D. Non ſp̄· nō enī ſemp̄ hō q̄libet
aut ſapiens· quantū opinor vel ſecū vel cū alio q̄rit
aliquid differēdo. Nā q̄ querit· non dū inuenit· ita ſi
ſemp̄ querit· nunq̄ꝫ inuenit. Sapiens aūt iā inuenit
vt nihil aliud dicā vel ipaꝫ ſapientiam quaꝫ cū eſſet
ſtultus differendo fortaſſe· aut quoquo modo alio
potat requirebat· m. Recte dicis. Quare intelligas
volo· nō eſſe iſtaꝫ racōez· dū p̄ ea q̄ ↄcedunt̃ atq̄ꝫ cog-
nita ſt̄· ad aliq̄d incognitū ducim̄. Hoc enī nō ſemp̄
vt iam ↄſenſimus ineſt menti ſane racō aūt ſemper.
D. Intelligo· ſ; quorſū iſta· m. Quia paulo an̄ dixiſti
ꝑpt̄ea me tibi debere adſentiri· ſcientiā nos habē ante
rōez q̄ꝰ cognito aliq̄ mittit̃· dū nos rō ad incognitū

ducit. Nunc aũt inuenimꝰ non rõez vocandã eſſe dũ
hoc agit̃. Nõ enĩ ſana mens agit hoc ſꝑ· cũ ſꝑ habeat
racõem· ſed recte iſta fortaſſe racionatio noĩatur· vt
ratio ſit quidã mẽtis aſpectus· rõnatio aũ rationis
inquiſicio ideſt aſpectus illius ꝑ ea q̃ aſpicienda ſũt
mocõ. Quare iſta opꝰ ẽ ad q̃rendũ illa ad videndũ
Itaqꜫ cũ ille mentis aſpectus· quaꝫ racõem vocamus·
ꝯiectꝰ in rem aliquã· videt illã ſcĩa noĩat̃. Cũ aũt nõ
videt mens q̃uis intẽdat aſpectũ ĩ ſcĩa vel ignorãcia
dicit̃. Non enim ⁊ his corꝑalibꝰ oculis· oĩs q̃ aſpicit·
videt· qꝺ in tenebris facillime animadũtimus. Ex q̃
liquet vt opinor· aliud eſſe aſpectũ· aliud viſioneꝫ· q̃
duo in mẽte rõem ⁊ ſciaꝫ noĩamꝰ· niſi qꝺ te adũſus
hec mouet· aut parũ dilucide iſta diſtincta arbitr̃is·
D. Porro mihi hec diſtinctio placꝫ ⁊ libent̃ aſſentior
M. Vide gͦ nunc vtrũ aſpicẽ nos putes vt videamꝰ
an videre vt aſpiciamꝰ. D. Hinc vͦ ne cecus quidẽ
quiſqꜫ dubitauerit· ꝓpter aſpectum eſſe viſionẽ· non
viſionẽ ꝓpt̃ aſpectũ· m. Fatendũ igit̃ viſionẽ pluris
q̃ aſpectũ ẽe pẽdendã. D· fatendũ oĩno. M· gͦ ⁊ ſciaꝫ
pluriſqꜫ rõem. D. Conſeq̃ns video· m. Placet ne tibi
meliores aut feliciores eſſe hoĩbꝰ beſtias. D· auertat
deus tã inmanẽ amenciaꝫ· m. Recte ſane exhorruiſti
ſed ad id nos cogit ſentẽcia tua. Dixiſti enĩ eas habẽ
ſcienciaꝫ· et non habere racõeꝫ. Racõeꝫ aũt hẽ homo
per quaꝫ vix ad ſcientiaꝫ ꝑuenit̃. Sed vt ꝯcedã facile
ꝑueniri· qꝺ nos adiuuabit racio· vt beſtijs nos ante
ponendos putemus· cũ ille habeãt ſcientiam· ⁊ hanc
pluriſqꜫ racõem pendendã eſſe cõpertũ ſit. D. Cogor
oĩno aut ſcientiam a beſtijs non cõcedere aut nihil
recuſare· quin mihi merito ante ponant̃. Sed queſo
explica illud qꝺ de cane vlixis cõmemoraui q̃le naꝫ
ſit. Nam eius ammiracõe cõmotus· taꝫ inanit̃ latrui
M. Quid autem hoc putas eſſe niſi vim quandam
ſenciendi nõ ſciẽdi. Senſu enĩ nos multe beſtie ſupãt

Cuiꝰ rei cauſā nō hic locus eſt vt ꝗramꝰ. Mente aūt
racōe ſcia· nos illis deꝰ ꝑpoſuit· ſed ille ſenſus a ꝗbꝫ
tales aīe delectanꝰ· accedente ꝯſuetudīe eꝰ magna vis
eſt· pt̄ diſcernere· atqꝫ eo faciliꝰ· ꝙ aīa beluaꝝ magis
corpi adfixa eſt· eꝰ ſꝫ illi ſenſus· quibꝫ vtitꝰ ad victū
voluptatēqꝫ quaꝫ ex eodē illo corpe capit. Humana
vo aia· ꝓpt̄ racōem atqꝫ ſciam de quibꝫ agimus ꝙ ſꝫ
iſta longe preſtāciora a ſenſibus· ſuſpendit ſe a corpe
quantū pt̄· ⁊ ea ꝗ intus libentius eſt fruitꝰ voluptate
quantoqꝫ in ſenſibꝫ declinat magis· tanto ſimiliorē
hoīem pecori facit. Inde eſt ꝙ etiam pueri vagientes
quanto alieniores a rōne ſꝫ· tanto facilius diſcernūt
ſenſu etiā ꝯtactū ꝯiūctionēqꝫ nutritū nec odorē aliaꝝ
pn̄t ſuſtinere· cū quibus ꝯſuetudo nō fuit. Quāobrē
ꝗuis aliud ex alio inciderit libenter tn̄ in eo ſmone
demoror· ꝗ ammonetꝰ anima ne ſe vltra ꝗ neceſſitas
cogit refundat in ſenſus· ſed ab his pocius ad ſeipaꝫ
colligat ſe· iuueniſcat ⁊ repuereſcat deo qꝺ eſt nouū
hominē fieri vetere exuto· a ꝗ incipe ꝓpter neglectam
dei legē· certa eſt neceſſitas· ꝗ neqꝫ verius neqꝫ ſecreciꝰ
quicqꝫ diuinis ſcripturis cōtinetꝰ. Vellem hic plura
dicere· ac meipm̄ cōſtringere· dum ꝗſi tibi ꝑcipio vt
nihil aliud agerem· ꝗ redderer mihi· cui me maxime
debeo· atqꝫ ita deo fieri· qꝺ ait oratiꝰ· amicum man=
cipium deo. Qꝺ diuo fieri non poteſt· niſi ad eiuſdē
reformemur imaginē· quā nobis vt precioſiſſimum
quidā ⁊ cariſſimū cuſtodiēdā dedit· dū noſipſos nobꝭ
tales dedit· ꝗlibus nihil poſſit preter ipm̄ ante poni
Hac aūt actione nihil mihi videtꝰ operoſius ⁊ nihil
eſt ceſſacioni ſimilius· neqꝫ tamen eam ſuſcipere· aut
implere animꝰ poteſt· niſi eo ipſo adiuuare cui red=
ditur. Vnde fit vt homo eiꝰ potentia reformandus
ſit· cuius bonitate· ac poteſtate formatus eſt. Sed
ad propoſitum redire cogimur. Quare vide vtrum
tibi iam probatum ſit feras non habere ſcientiam·

totāq̃ illā velut imaginē ſciencie · quam mirarĩs vim
eſſe ſenciendi E probatū ſane · ⁊ ſi qd de h diligencius
q̃rendum eſt aliud tempus aucupabor · Nunc nolle
cupio qd hinc ꝯficias A qd aliud putas niſi defini-
cōꝫ illaꝫ ſenſus vt antea qd neſcio qd plus q̃ ſenſum
includebat · ita nunc ꝯtrio vicio vacillare · qꝛ non omēꝫ
ſenſum potuit ꝯcludere · Habent enim fere ſenſum nō
habent ſcienciaꝫ Quicqd aūt non latet ſcit · et omne
qd ſcitur ad ſcientiaꝫ profecto pertinet · De qb oīb iā
mihi tecū ꝯuenit aut igit non ē verꝫ · ſenſū ēē paſſiōꝫ
corpis nō latentē aīaꝫ · aut eo carent beſtie · qꝛ ſcia carēt
ſenſū aūt ꝯcedim beſtijs · dio g illa vicioſa ē E fateor
nihil me inuenire q reſiſtaꝫ A accipe aliud q magis
nos h definicōis pudeat · Nā memiſti vt opinor tciū
definicōis viciū tibi demſtratū q prſus nihil ē turpius
cū ex neutra pte vera ē q̃lis illa eſt · hominis hō ē aīal
q̃drupes Naꝫ ſiue omnis hō animal q̃drupes eſt ſiue ·
omē animal q̃drupes homo eſt · q dicit atq affirmat
inſanit profecto ſi non iocat E Verꝫ dicis A qd ſi in
h etiaꝫ vicio iſta nrā dephendit · putaſne quicq magis
ēē qd ſit explodendū atq exterminandū de aio E quis
id recuſet · ſ nollē ſi fieri pt etiaꝫ h tā diu detineri atq
interrogatiunclis agitari A nihil ē qd hinc metuas
Jam · n · ꝯfectū eſt negociū · an tibi nondū pſuaſum ē
cū de dria feraꝫ et hominum agerer · aliud eſſe ſentire
aliud ſcire E Immo maxime A Aliud ergo ſenſus
aliud ſcientia E ita eſt A non aūt ſentimus rōe · ſed
aut viſu · aut auditu · aut olefactu · aut guſtatu · aut
tactu E aſſencior et oē qd ſcim rōe ſcim A nullius
igit ſenſns ſciencia eſt · Quicqd aūt non latꝫ ad ſciaꝫ
pertinet Ad nullum ergo ſenſū pertinet non latere · vt
nullus hō q̃drupes recte dici pt · Quā obrem iſta nrā
definitio ſuſcepta tua non ſolū alienos terminos in-
uaſiſſe neq aliqd ſui iuris reliqſſe · ſed nihil omnino

habuiſſe ꝑpm̃ totũq; alienũ occupaſſe ꝯuicta eſt ·D· q̃d
g° agem⁹· pateris ne illã de iudicio ita diſcedẽ ·A· im̃ q̃
·n· ego ei defenſionez q̃lem potui prebueri· tu tñ ipam
litis formulam q̃ nos decepit ꝯpoſuiſti· Et ego q̃dem
tam et ſi non potui bona fide adfui· qꝺ mihi ſatis ẽ·
Tu vero ſi preuaricationis arguaris · quid facias · a
quo et producta eſt vt obiurgaret audent et obpug-
nata vt turpiter cederet· ·A· ·Nunquid nam eſt hic
q̃ſquaz iudex a q̃ huic vel mihi metuendũ ſit· Ego te
priuatĩ q̃ſi adhibit⁹ iuriſꝯſultus inſtruendi cã refel-
lere volui vt cũ ad iudiciũ ventũ fueris parat⁹ adſiſtas
·D· ẽ g° aliq̃d qꝺ pro iſta ꝓferas quaz mihi inualidiſ-
ſimo temẽ defendendaz tuendãq; ꝯm̃das ·A· ẽ certe ·D·
q̃d naz ẽ obſecro id ·A· ·q̃ q̃m̃q̃ ſit aliud ſenſus aliud
ſcia· illud tñ non latere· vtriq; ꝯmũe ẽ· Vt ipſi hoĩ· et
beſtie· q̃uis pl̃imũ diſtant· aĩal tñ eſſe ꝯmune eſt Non
latet enim quicquid aĩe apparet · ſiue per paſſionem
corporis ſiue per intelligencie puritatẽ· atq; illud primũ
ſenſus· hoc aũt alterũ ſcia ſibi vindicauit· ·D· ·manet
ergo illa definicio tuta et probata ·A· manet vero ·D·
vbi naz ego deceptus ſũ ·A· vbi rogaui· vtrũ omne qꝺ
non latet ſciat᷑ Tu aũt huic rogacõi temẽ aſſenſus es
·D· naz q̃d velles dicerez ·A· non ꝯtinuo eſſe ſciaz ſi q̃d
non latet· ſ; ſi per rõnem non latet Cum aũt p corpus
non latet ſenſũ vocari ſi per ſeipaz nõ lateat corporis
paſſio· an ignoras q̃bꝰdaz ph̃is et peracutis viſum ẽe
ne idipſum quidem qꝺ mente ꝯprehendit᷑ ad nomen
adſpirare ſcie · niſi tam firma ꝯprehenſio ſit· vt ab ea
mens nl̃la rõe q̃at dimoueri· ·D· accipio iſta g̃tiſſime
ſ; q̃ſo quõ quid ſit ſenſus ſubtiliſſime q̃tum arbitror
explicatũ eſt· referamus nos ad illã q̃ſtionez· ꝓpt᷑ quã
h̃ explicandũ ſuſceperamus . Attuleram·n· ego argu-
mentũ· quo tantam probarem aĩam eſſe q̃tum e⁹ eſt
corpus· eo q̃ tangentem a capite vſq; ad pedis extimũ

pollicē ſentit· qͣꝫ verſū tetigeris Atq̧ inde ad ſenſus
deſinicōꝫ moraꝝ pleniſſimā· ſꝫ forte neccīo delati ſum⁹
Itaq̧ ipm̄ frcm̄ tanti opis· iam oñde ſi placet V Eſt
omnino atq̧ vberrim⁹ Naꝫ totū qͦ q̄rebam⁹ effectū
eſt Si enī ſenſus eſt corpis paſſio p ſe ipaꝫ non latens
aīam· qͦ vt firmiſſime teneremus· diucius q̄ velles
ſmocionati ſum⁹· memiſti ne tandeꝫ nos ꝯperiſſe ibi
ſentire ocl'os vbi nō ſunt vel poci⁹ ibi pati E memi
V etiaꝫ illͦ dediſti niſi fallor nec mō dubitas dandū
fuiſſe aīaꝫ mlto q̄ totū corpus eſt ēē meliorē ac potē-
cioreꝫ E hinc vͦo dubitare nefarium puto V Age ſi
corp⁹ potes ibi pati aliqͦd vbi nō ē ꝑpē q̄ndaꝫ cū aīa
ꝯtēpacōꝫ qͦ ocl'is incernendo accidere inuentū eſt adeo
ne aīaꝫ craſſaꝫ et pigraꝫ putam⁹· p quaꝫ ipſi oculi tn̄
pnt vt eam lateat corpis paſſio· ſi non ibi iaceat vbi
paſſio ipa ꝯtigit E mltm me mouet iſta ocl'o et ita
mltm vt omnīo ſtupeā· et nō ſolū qͦd reſideaꝫ· ſꝫ prſus
vbi ſū nō inueniaꝫ Quid· n· dicā· ſenſū non ēē cū cor-
poris paſſio per ſeipaꝫ non latet aīaꝫ· Quid erit aliud
ſi h̄ non ē Oculos nihil pati cū videm⁹· abſurdiſſimū
eſt· abſurdiſſimū ē ibi pati vbi ſt̄ At ſeipos nō vidēt
ꝗ vbi ſt̄ quicq̄ eſt preter ipſos· Non eſſe oculis aīam
potencioreꝫ cū eadeꝫ ſit iſtaꝝ potēcia nihil ē demenci⁹·
an h̄ dicendū eſt potencius eſſe ibi pati vbi q̄cq̧ ſit·
q̄ vbi non ſit Sed ſi hoc veꝝ eſſet non eſſet pſtancior
viſus ceťis ſenſibꝫ Quicquid ictum aliq̄ vel incidens
q̄piam vel hūoris perturbacōꝫ· cū ibi paciant̄ ocli vbi
ſt̄· neq̧ h̄ animaꝫ latet· nec iſta paſſio viſus· ſed tact⁹
vocat̄· et tamen talia pati oculus poſſit etiaꝫ inexaīo
corpore· q̄uis deeſſet anima quam paſſio non lateret
Illud aūt qͦ pati non pt̄ oculus niſi adſit anima·
id eſt quod videndo patit̄ hoc ſolū ibi patit̄ vbi non
eſt Ex quo cui non videat̄ nullo loco animaꝫ ꝯtineri
Siqͦdem ocl's qͦ eſt corpus· id tn̄ non loco ſuo patit̄

qđ nunq̄ꝫ ſine aīo patere᷑ Quid ĩ᷑ faciā q̄ſo te· nonne
iſtis rōnibꝫ ꝯficī p̄t aīas nr̄as non eſſe in corpibꝫ Q̄đ
ſi ita eſt · nonne vbi ſim neſcio· Quis· n· mihi eripit
ꝙ ego ipſe aīa ſum M ne perturbere· ac magis bono
animo facito ſis Iſta enim cogitacio et ꝯſideracio ad
nos metipſos nos inuitat· ⁊ q̄ntū licꝫ auellit a corpe
Q̄đ aūt tibi viſum eſt· non eſſe aīaꝫ in corpe iuuen=
tutis aīantis q̄m̄q̄ꝫ videa᷑ abſurdū non tn̄ doctiſſimi
hoīes quibꝫ id placuerit defuerunt· neq̄ꝫ nūc arbitror
deeſſe· ſed vt ipſe intelligis res eſt ſubtiliſſima et ad
quā cernendaꝫ mentis acies ſatis purganda eſt Nūc
attende potiꝰ q̄d aliud adferas q̄ ꝯuincas animā vel
longā vel latā eſſe vel q̄d eiuſmodi Nā illud argumētū
tuū de tangendo ſenſu ſentis non attingere v̄itatem·
n̄ valē aliq̄d vt eaꝫ per totū corpus tanq̄ꝫ ſanguinem
diffuſam eſſe ꝯuincat aut ſi iā qđ afferas nihil habes
videamꝰ q̄ reſtāt V nihil hr̄eꝫ fortaſſe niſi recordarer
q̄ꝫtum pueri mirari ſoleremus· palpitantes lacertaꝝ
caudas amputatas a cetero corpe Queꝫ motū ſine aīa
fieri· nullo modo perſuadere poſſum· neq̄ꝫ q̄ pacto fiat
vt nullū ſit aīe ſpaciū· q̄n precidi etiam cum corpore
p̄t intelligo M poſſem reſpondere aerem et igneꝫ que
duo per anime preſenciaꝫ mouen᷑ in corpore terreno·
et hūido vt oīm q̄tuor fiat t̄pacio dū poſt eiuſdeꝫ aīe
abſceſſum ad ſupna euadunt ac ſeſe expediūt mouē
illa corpuſcula tanto concitacius q̄nto plaga recen=
cior ſubito erumpunt Dein porro motū langueſcere
poſtremo deſinē· dū minus minuſq̄ꝫ fit qđ effugit ac
deinde totū euolat· ſꝫ ab hoc me reuocat qđ his hauſi
oculis pene ſeruis q̄ꝫ credi p̄t· ſꝫ certe non huius q̄ꝫ debere
Cum· n· nuper in agro eſſemus ligurie nr̄i illi adoleſ=
centes q̄ tunc erant mecū ſtudiorꝝ ſuorꝝ grā animad=
uerterunt humi iacentes· in opaco loco reptantem
beſtiolaꝫ mltipedeꝫ· longū dico q̄ꝫ daꝫ vermiclm vulgo

notus eſt· H tñ quod dicã nunq̃ʒ in eo expertus eram·
Verſo namq̃ʒ ſtilo q̃ʒ forte hēbat vnus illoꝝ animal
mediũ percuſſit· tum ambe ꝑtes corporis ab illo vulnē
in ꝯtria diſceſſerũt· tãta pedũ celeritate ac nihilo inbe-
cilliore niſu· q̃ʒ ſi duo hmõi animãcia forent· Quo
miraclō exterriti· cauſeq̃ʒ curioſi· ad nos vbi ſimł ego
et alij pꝰ ꝯſidamꝰ alacriť viuencia fruſť illa detulerť
Neq̃ʒ nos paꝝ ꝯmoti. ea currere in tabula q̃qua verſũ
poterant cernebamus· atq̃ʒ vnũ ipoꝝ ſtilo tactũ con-
torq̃bat ſe ad doloris locũ· nihil ſenciente alio ac ſuos
alibi motꝰ peragente Quid plura· tēptauimꝰ q̃tinꝰ
id valēt atq̃ʒ vermiclm · imo iã vermiclos in multas
ꝑtes ꝯceſſimus Ita oẽs mouebanť vt niſi a nob̄ illď
factũ eſſet et ꝯparerent vulnera recencia· totidē illos ſe-
paratī natos· ac ſibi q̃ʒq̃ʒ vixiſſe crederemꝰ. Sʒ tunc ego
qď illis adoleſcentibꝫ dixi· cũ intenti me intuerenť tibi
nũc dicere vereor Iã· n· tm̃ proceſſimꝰ vt niſi tibi aliť
tm̃ deo qď ſcd̃m meam cãm probabiliter valet tanta
nr̃a intencõ per tã longũ munita ſmonē· ab vno ver-
miclo penetrata ſuccubuiſſe videať Illis aũt preceperā
vt in ſtudijs ſicuti ceperant· ſuũ curſũ tenerent· ita eos
oportunꝰ aliq̃n adquerenda et diſcenda iſta· ſi res
monēt ēē ventos. Sʒ q̃ illis diſcedentibꝫ cũ alipio ſer-
mocinatus ſũ cũ vtrq̃ʒ nr̃m pro ſuo quiſq̃ʒ modulo
recordarenť ꝯiectaret et q̃reret ſi exponē veli· lōge pła
nob̄ dicenda ſł· q̃ʒ ab ipo principio tantis ambagibꝫ
atq̃ʒ anfractibꝫ dicta ſł Non apud te tñ tacebo quod
ſencio· niſi mihi tũc mlta iam nota eſſent de corꝑe· de
ſpecie q̃ ineſt corpori· de loco de tp̃e· de motu q̃ ſubtiliſ-
ſime atq̃ʒ abſtruſiſſime ꝓpter hanc ipaʒ q̃ſtionē diſſe-
ſerunť ad dandã palmaʒ his q̃ corpus ēē aĩaʒ dicunt
declinarē Qua ꝓpter te vt poſſũ etiã atq̃ʒ etiã moneo
ne temere aut in libros· aut in diſputacõnes loq̃ciſſi-
moꝝ hoĩm· nimiumq̃ʒ ſenſibꝫ his corꝑibꝫ credencium

te p̄cipites donec corrigas firmeſq; veſtigia q̄ vſq; ad
ip̄m deū aīaʒ ducūt· neq; ab illo ſectiſſimo atq; t̄nq̄l=
liſſimo m̄tis h̄itac͞lo· a q̄ n̄ dū illa incolit pegrina ē·
ſtudijs facilꝰ ⁊ laboribꝫ quā inertia deſidiaq; aūtaris
Nunc aūt accipe ꝯ illud q̄ vt ſencio m̄ltm moueris·
non qđ robuſtiꝰ de m̄tis ꝫ qđ breuius neq; qđ mihi
probabilius q̄ꝫ cetera· ꝫ qđ tibi apcius eligere potui·
Dic oro te q̄ꝫ citiſſime potes A primū illud dico ſi
maxime cā lateat· cur in ꝯciſione q̄rūdam corpoꝝ illa
ꝯtingant non ꝯtinuo nos ꝫ vno ita pturbari opoꝛtē
vt tam multa q̄ ſuperius luce clarioꝛa tibi viſa ſunt·
falſa eſſe arbitrem̄ Fieri·n·p̄t vt hꝰ rei cā nos lateat·
q̄ vel humane nature occulta eſt vel ſit alicui homini
ꝯgnita· nec iſte a nobis interrogari poſſit· aut etiaʒ ꝫ
ingenio ſimus vt ſatis nobis facere interrogatꝰ nō
poſſit Nunq̄d nam ex eo q̄cq̄d ex ꝯria pte firmiſſime
didicimꝰ ac veriſſimū eſſe ꝯfitem̄ labi nobis atq; ex=
torq̄ri decet Atqui ſi illa maneāt integra q̄ īterogatꝰ
certa et indubia eſſe r̄ndiſti· nihil ē qđ iſtū vermicl̄m
pueriliter metuamus q̄ꝫ q̄m̄ viuacitatis ⁊ nūoſitatis
eius cauſam non valeamus adferre Si enim apud
te de aliquo fixum immotumq; ꝯſtaret· qđ eſſet vir
bonus· eumq; in latronū ꝯuiuio q̄s per ſe q̄rere depre=
henderes atq; aliq̄ caſu anteq̄ꝫ abſte poſſit interrogari
moreret̄ q̄mlibet cauſam putares pocius illius cum
ſceleratis ꝯiunctionem atq; ꝯuiuiū etiaʒ ſi te ſp latēt
q̄m ſceleris ⁊ ſocietatis Cur ergo non cū tam multis
argum̄tis ſupiꝰ editis atq; abſte firmiſſime ꝯpbatis
plane tibi factū ſit nō loco aīaʒ ꝯtineri· atq; ob ꝫ nlliꝰ
eſſe t̄lis q̄ntitatis· q̄lem in coꝛpibꝫ cernimus aliquaʒ
ſuſpicaris eſſe cāʒ· cur nonnullm aīal ꝯciſum in oibꝫ
partibus viuat non eam tamen q̄ cū coꝛpoꝛe anima
ꝯcidi potuerit Quaʒ ſi reperire non poſſumꝰ q̄renda
non ē pociꝰ vera q̄ꝫ falſa credenda Deinde quero abſte

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

vtrū putes in verbis nr̄is· aliū eſſe ipm̄ ſonum· aliud
qđ ſono ſignificať D Ego vtrūq; idem puto M Dic
mihi ergo · ſonus ip̄e vnde procedat cū loq̄ris D q̄s
dubitet a me ꝓcedere M abſte g° ſol ꝓcedit dū noīas
ſolem D de ſono me nō de re ip̄a interrogaſti M Aliud
ergo ſonus ē· aliud res quā ſignificat ſonus Tu aūt
vtrūq; idem eſſe dixeris D age· iā ꝯcedo aliud eſſe ſig-
nificantē ſonū· aliud rem q̄ ſignificať. M Dic g° vtrū
poſſis gnarus latine lingue noīare in loq̄do ſolem ſi
non intellectus ſolis p̄cederet ſonū D nllo mō poſſem
M quid anteq̄ ipſum nomen ore procedat ſi volens
id enunciare aliqn̄ diu te in ſilencio teneas· nonne ī
tua cogitacōe manet qđ expreſſa voce alius auditurus eſt
D manifeſtū eſt M qđ cū ipſe ſol tante ſit magnitu-
dinis· nū et illa notio eius quā cogitacōe an̄ vocē tenes
aut longa aut lata aut qđ huiusmodi videri pt̄ D nllo
modo M age iam dic mihi· cū ore ipm̄ nomen erūpit
tuo· atq; id ego audiens· ſolem cogito q̄ tu an̄ vocem
et cū ipſa voce cogitaſti et nūc fortaſſe āmbo cogitamus
nonne tibi videtur nomen ipm̄ veluti accepiſſe· ex te
ſignificacōem quā ad me per aures deportaret D videť
M Cū ergo nomen ipſum ſono et ſignificacōe ꝯſtet·
ſonus autem ad aures ſignificacio ad mentē ꝑtineat
Nonne arbitraris in nomine velud iam in aliquo
animante ſonum eſſe corpus· ſignificacōem aūt quaſi
aiam ſoni D Nihil mihi videť ſimilius M Attende
nunc vtrū nominis ſonus per lr̄as diuidi poſſit cum
anima eius id eſt ſignificatio non poſſit Siquidem ipſa
eſt quam pauloante in nr̄a cogitacōe· nec latam nec
longam ꝯ̄diſti tibi videri D prorſus aſſentior M qđ
cū per literas ſingulas ſonus ille diuidiť· videť tibi
ſignificacōem illam retinere D quomō poſſunt ſinglē
littere ſignificare quod nomen quod ex hiis conſtat
ſignificat M At cum perdita ſignificacōe diſcerptus

in lr̄is ſon⁹ eſt· nū aliud putas ēe factū q̄ȝ dilaniato
corpe diſceſſiſſe animaȝ et q̄ſi morteȝ q̄ndaȝ nominis
ꝯtigiſſe D non ſolum aſſencior· ſȝ ita libenter vt nihil
me magis in hoc ſermone delectauerit· M· Si ergo
ſatis perſpexiſti· in hac ſimilitudine quomodo poſſit
diſſecto corpore anima non ſecari· accipe nunc quomō
fruſta ipſa corpis cū anima non ſecta ſit viuē poſſint
Iam· n· ꝯceſſiſti et recte vt opinor ſignificacōeȝ · q̄ q̄ſi
anima ſoni eſt· dū nomen edit̄ per ſeipāȝ nllo pactu
diuidi poſſe cū ipſe ſonus qđ velut corp⁹ e⁹ eſt poſſit
Sed in ſolis nomine ita ſoni eſt facta diuiſio vt nlla
pars e⁹ ſignificacōȝ aliq̄m retineret· Itaq̄ȝ illas lr̄as
dilacerato corpe nominis tanq̄m ex anima menbra·
id eſt ſignificacōe carencia ꝯſiderabamus· Quā obrē
ſi aliqđ nomen inuenerimus qđ diuiſum queat etiaȝ
ſingulis partibꝫ q̄ppiam ſignificare· ꝯcedas oportet·
non omnimodaȝ veluti mortē tali preciſione factam
eſſe cū tibi menbra ſeperatim conſiderata qđlibet ſigni
ficancia q̄ſi ſpirancia videbunt̄· D ꝯcedam omnino·
⁊ vt iam idipſum ſones flagito· M accipe nam dum
viciniam ſolis attendo· de e⁹ nomine ſupius egimus
lucifer mihi occurrit q̄ profecto int̄ ſcđaȝ et terciaȝ ſil-
labaȝ ſciſſus non nihil priore pte ſignificat cū dicim⁹
luci· et ideo in h̄ pluſq̄ȝ dimidio corpe noīs viuit Ex-
trema etiaȝ pars habet animaȝ · nam cū fare aliquid
iuberis hanc audis Qui· n· poſſis obtpare ſi q̄s tibi
diceret· fer codicem· ſi nil ſignificaret fer Qđ cū addit̄
luci lucifer ſonat ⁊ ſignificat ſtellam Cū aūt demitur
non nihil ſignificat et ob hoc q̄ſi retinet vitaȝ· Cum
aūt locus et tempus ſit q̄bꝫ oīa q̄ ſenciunt̄ occupant̄·
vel pocius q̄ occupant qđ oculis ſentimus· per locum
qđ auribꝫ per tempus diuidit̄· Vt enim vermiculus
ille plus luci totus q̄ȝ pars e⁹ occupabat ita maiorem
tpis moram tenet cum lucifer dicit̄ q̄ȝ ſi luci tm̄modo

diceret Quare ſic ſignificatio viuit in ea diminucōe
tp̄is q̄ diuiſo illo ſono facta eſt cū eadem ſignificacō
diuiſa non ſit Non .n. ipſa per tempus diſcendebatur
ſed ſonus ita exiſtimandū eſt ſecto vermiculi corpore
q̄m̄uis in minore loco pars eo ipſo q̄ pars erat viueret
non omnino animaʒ ſectaʒ nec loco minore minoreʒ
eſſe factam · licet integri animantis m̄bra omnia per
maioreʒ locū porrecta ſiḃ poſſederit Non .n. locum ipſa
ſ; corpus qđ ab eadem agebatur tenebat ſic illa ſignifi-
catio nō diſtenta p̄ tp̄s · oēs tm̄ nōis lr̄as ſuas moras
ac tp̄a poſſidentes velut animauerat atq; ꝯpleuerat.
Hac ſimilitudine interim ꝯtentus ſis peto · q̄ te ſencō
delectatum Que aū ſubtiliſſime de hoc diſputari p̄nt
ita vt non ſimilitudinibꝫ que pleruq; fallunt · ſed rebꝫ
ipſis ſatis fiat ne in preſencia expectes · Nam et oclu-
dendus eſt taʒ longus ſermo et m̄ltis alijs q̄ tibi deſūt
anim⁹ ad h̄ intuenda et diſpicienda p̄colendus ē · vt
poſſis intelligē liq̄diſſime · vtrū qđ a q̄bꝯdaʒ doctiſſimis
viris d'ita ſeſe hēbat aīaʒ p̄ ſeipam nllomō · ſ; tm̄ per
corp⁹ poſſe p̄tiri Nūc accipe a me ſi voles · vł poci⁹ re-
cognoſce p̄ me q̄ñta ſit aīa · nō ſpacio loci ac tp̄is ſ; vi
ac potēcia Nā ita ſi memiſti ꝯpoſitū ac diſtributū iā
diu nob̄ ē · De nūo vō aīaꝝ neſcio q̄d tibi r̄ndeaʒ cū h̄
ad iſtaʒ q̄ſtioneʒ p̄tinē putaūis · Cicius .n. dixeri non
eſſe omnino q̄rendū aut certe tibi nūc differendum ·
q̄ꝫ vel nūm ac ſimilitudineʒ non p̄tinere ad q̄ñtitatē
vel tā inuolutaʒ q̄ſtioneʒ mō a me tibi poſſe expedire
Si .n. dixero vnā eſſe aīaʒ ꝯt̄baberis qđ in altero beata
ē in alt̄o miſera Nec vna res ſimul et beata ⁊ miſera
p̄t eſſe Si vnam ſimul et multas dicam eſſe ridebis
nec mihi facile vnde tuū riſum ꝯprimaʒ ſuppetit Si in
m̄ltas tm̄modo eſſe dixo ipſe me ridebo minuſq; me
mihi diſplicentē q̄ꝫ tibi perferaʒ Audi g° qđ ex me bn̄

te audire poſſe polliceor Qđ vº aut ambob⁹ aut alt̄i
nr̄m ita oneroſum ē vt fortaſſe obprimat ne ſbire aut
inponē velis E Certe prorſus et qđ tibi congruenter
mecū videt̄ agi poſſe q̄ntum valeat aīa expecto vt ex-
ponas A O vtinam doctiſſimū aliq̄ neq̄ id tantū ſ;
etiā eloq̄ntiſſimū et omnino ſapientiſſimū pfectūq̄
hoīem · de hoc ambo interrogare poſſem⁹ q̄ nā ille mō
q̄d aīa in corpore valeret · q̄d in ſeipſa q̄d apud deum
cui mūdiſſima proxima eſt · et in q̄ habet ſummū atq̄
oē ſuū bonū · dicendo ac diſputando explicaret Nunc
aūt cum mihi ad hanc rē deſit alius · audeo tn̄ tibi nō
deeſſe Sed ħ mercedis eſt q̄ dum quid valeat aīa in-
doctus expedio q̄d ipſe valeā ſecurus experior In p̄mis
tn̄ tibi vtputem latiſſimā q̄ndam ⁊ infinitam expec-
tacōē · ne me de omni aīa dictū putes · ſ; tm̄ de hūana
quā ſolā curare debemus · ſi nobiſmetipſis cure ſum⁹
Hec igit̄ primo qđ c⁹ animaduertere facile ē corpus
ħ terrenum atq̄ mortale p̄ñcia ſua viuificat colligit
in vnū atq̄ in vno tenet diffluere atq̄ ꝯtabeſcere non
ſinit alimēta p̄ mēbra ſuiſcuiq̄ redditis diſtribui facit
ꝯgruenciam e⁹ modūq̄ ꝯſeruat nō tm̄ in pulcritudīe
ſ; etiā in creſcendo et gignendo · Sꝫ hec etiam oīa hoī
cū arbuſtis ꝯmunia videri q̄unt Hec · n · etiā dicim⁹
viuere In ſuo vº quodq̄ illoꝝ gn̄e cuſtodiri · ali · creſcē
gignere videmus ac fatem̄ ·ii·

Aſcende itaq̄ alterū gdū et vide qđ ſit aīa in ſenſib⁹
vbi euidenter manifeſtiorq̄ vita intelligit̄ Non
enī audienda eſt neſcio q̄ impietas ruſticana plane
magiſq̄ lignea q̄ ſūt ipſe arbores q̄b⁹ patrociniū p̄bet
q̄ dolore vitem q̄n vua decerpit̄ et non ſolum ſentire
iſta cū ceduntr̄ · ſ; etiam videre atq̄ audire credit De q̄
errore ſacrilego ali⁹ eſt differendi locus Nunc quod
inſtitueram intende · que ſit vis aīe in ſenſib⁹ atq̄ in
ipſo motu manifeſtioris aīantis . q̄ꝝ nobis cum his

que radicibus fixa ſt· vlla pt̄ eſſe ꝯmunio. Intendit
ſe aīa intactū· ⁊ eo calida· frigida· aſpera· lenia· dura
mollia· leuia· grauia· ſentit atq̄ diſcernit. Deinde in=
numerabiles differētias ſapoꝝ· odoꝝ· ſonoꝝ· formaꝝ
guſtādo· olfaciendo· audiendo· videndoq̄ diiudicat.
Atq̄ in his oībꝫ ea q̄ ſcd̄m naturā ſui corpis ſūt ad=
ſciſcit atq̄ appetit reicit fugitq̄ ꝯtraria. Remouet ſe
ab his ſenſibꝫ certo intuallo tēpoꝝ· ⁊ coꝝ motus· q̄ſi
p quaſdā ferias reperans· imagines reꝝ quas p eos
hauſit· ſecū cateruatim ⁊ multiplicit̄ verſat. Et hoc
totū eſt ſomnus ⁊ ſomnia. Sepe etiam geſtiendo ac
vagando· facilitate mot9 delectat̄· ⁊ ſine labore ordi=
nat membroꝝ ꝯcordiam· p copulacōe ſexus agit qd̄
pt̄· atq̄ ī duplici natura· ſocietate atq̄ amore molit̄
vnū· fetibus nō iam gignendis tm̄modo· ſed etiam
fouendis· tuendis· alendiſq̄ cōſpirat. Rebꝫ inter q̄s
corpus agit· ⁊ quibꝫ corpus ſuſtentat· ꝯſuetudīe ſeſe
innectit· ⁊ ab eis q̄ſi mēbris· egre ſeparat̄. Que ꝯſue=
tudinis vis etiā ſe iunctionē reꝝ ipſaꝝ· atq̄ intuallo
tpis nō diſciſſa memoria vocat̄. Sed hec rurſus oīa
poſſe aīam etiā in beſtijs nemo negat. ·iij·

Ergo attollere in terciū gradū q̄ iā hominī eſt
pprī9· ⁊ cogit memoriā nō ꝯſuetudīe molitarū·
ſed animaduſiōe atq̄ ſignis ꝯmendataꝝ ac recētaꝝ
rerū innumerabiliū· tot artes opificū· agrorū cultus
extruccōes vrbiū· varioꝝ edificiorū ac moliminum
mltimoda miracla· inuencōes tot ſignorū· in lr̄is· in
verbis· in geſtu· ī cuiuſcemodi ſono· ī pictis atq̄ fig=
mētis· tot gencīū linguas· tot inſtituta· tot noua· tot
inſturata· tm̄ libroꝝ nūm· ⁊ c9cemodi monimētoꝝ
ad cuſtodiendā memoriam· tātāq̄ curā poſteritatis
officioꝝ ptatū· honoꝝ· dignitatūq̄ ordines· ſiue ī fa=
milijs· ſiue domi miliciēq̄ in republica· ſiue ī pphanis
ſiue ī ſacris apparatibꝫ· vim raciocinādi ⁊ excogitādi

fluuios eloquentie·carminum varietates ludendi ac
iocandi cauſa mille formes ſimulacões·modulandi
ꝑitiã·demiciendi ſubtilitatẽ·numerãdi diſciplinam
preteritoꝝ ac futoꝝ ex pñtibꝰ ↄiecturã·magna hec et
õino hũana·ſed ẽ adhuc iſta ꝑtim doctis atq; indoc-
tis·ꝑti bonis ac malis animis copia ↄmunis. Liiij

SVſcipe igiẽ atq; inſili q̃rto gradui ex q̃ bonitas
incipit atq; oĩs vera laudacio. Hinc enĩ aĩa ſe
nõ ſolũ ſuo ſi q̃ vniuerſi ꝑtẽ agit·ſed ipi etiã vniũſo
corpi audet ꝓponere·bonaq; eiꝰ·bona ſua nõ putare·
atq; potentie pulcritudiniq; ſue cõparata·diſcernere
atq; ↄtempnere·⁊ inde q̃ magis ſe delectat·eo magis
ſeſe abſtrahere a ſordibus·totãq; emaculare·ac mũ-
diſſimam cooptiſſimã reddere·roborare·ſed ad ũſus
omnia q̃ de ꝓpoſito ac ſententia dimouere moliunẽ
ſocietatẽ humanã magnipendere·nihilq; velle alteri
qđ ſibi nolit accidere·ſequi auctoritatẽ ac p̃cepta ſa-
pientiũ·⁊ ꝑ hec loqui ſibi deũ credẽ. In hoc tã p̃claro
actu aĩe ineſt adhuc labor et ↄtra hꝰ mũdi moleſtias
atq; blandicias·magnꝰ acerrimuſq; ↄflictus. In ipo
enĩ purgacõis negocio·ſubeſt metus mortis·ſepe nõ
magnus·ſepe vero vehementiſſimꝰ·nõ magnꝰ tum
tum robuſtiſſime crediẽ. Nã videẽ h̃ vtrũ ſit verũ·nõ
niſi ꝑ purgate aĩe licet tanta dei ꝓuidentia iuſticiaq;
gubernari oĩa vt nulli mors inique accidere poſſit·
etiã ſi eã forte iniquꝰ intulerit·vehementẽ aũt formi-
dat mors in h̃ gradu·cũ ⁊ illud eo crediẽ infirmiꝰ q̃
ſolliciciꝰ q̃rit·⁊ eo ipo minus videẽ·q̃ tranquillitas
ꝓpter metum minoꝛ eſt·inueſtigandis obſcuriſſimis
rebꝰ ꝑ neceſſaria·deinde q̃ magis ſentit aĩa·eo ipo q̃
ꝑficit·quantũ inſit inẽ purã ⁊ ↄtaminatã eo magis
timet·ne depoſito iſto corpe minus etiã deus poſſit
q̃ ſeipſa ferre pollutam. Nihil autem difficilius q̃ ⁊
metuere mortem·⁊ ab inlecebris huius mundi ſicut
pericula ipſa poſtulant temperare·Tanta eſt tñ aĩa

vt etiam poſſit te adiuuante ſane iuſticia/ſumni et
veri dei q̄ hec vniu̇ſitas ſuſtentat̄ et regit̄ q̄ etiaꝫ factū
eſt vt non mō ſint oīa ſed ita ſint vt oīa melius eſſe
non poſſint cui ſeſe in opere taꝫ difficili mutacōis ſue
adiuuandū et pficiendā piſſime tutiſſimeq̧ ꝯmittit
Qd cū effectū erit· id eſt cū fuerit aīa ab oī labe libera
maculiſq̧ diluta tum ſe deniq̧ in ſeipā letiſſime tenet·
nec omnino aliqͦd metuit ſibi aut ulla ſua cā q̄cq̄m
angitur
·V
Est ergo iſte quintus gͣdus Aliud ē·n·efficere
aliud tenere puritatē·alia proſus actio qua ſe
inqnataꝫ reintegrat·alia q̄ non patit̄ ſe rurſū inqnari
In h̄ gͣdu omnifariam ꝯcipit qn̄ta ſit Qꝫ cū ꝯceperit
tunc vero ingenti q̄dam et incredibili fiducia pgit i
deū·id eſt in ipaꝫ ꝯtemplacōeꝫ veritatis et illud ꝓpter
qd tm̄ laboratū eſt altiſſimū et ſecretiſſimū premiū·
Sed hec actio id eſt appeticio intelligendi ea que vere
ſummeq̧ ſūt ſummus aſpectus eſt aīe q̄ pfectioꝛeꝫ me-
lioꝛem rectioꝛemq̧ non habet
·Vi·
Sextus ergo erit iſte actionis gͣdus Aliud eſt·n·
mūdari oclm ipm̄ aīe ne fruſtra et temē aſpiciat·
⁊ praue videat illud ipaꝫ cuſtodire atq̧ firmare ſani-
tatē·aliud iā ſerenū atq̧ rectū aſpectū i id qd videndū
ē dirigē Qꝫ q̄ pꝰ volūt facē q̄ mūdati ⁊ ſanati fuerint
ita illa luce reuebant̄ vitatis·vt nō ſolū nihil boni·ſꝫ
etiā mali plimū i ea putēt ēē atq̧ in ea nomē vitatis
abiudicēt ⁊ cū q̄daꝫ libidīe et voluptate miſabili in
ſuas tenebras q̄s eoꝝ morbꝰ pati pt̄ medicīe maledi-
centes refugiāt Vn̄ dīno afflatu ⁊ pſ ꝰ ꝯdiatiſſime
illd a ꝓpha d Coꝛ mūdm̄ crea in me deꝰ et ſpm̄ rectum
in noua in viſceribꝫ meis Spūs·n·rectus eſt credo q̄
fit·vt aīa in veritate q̄renda deuiare atq̧ errare non
poſſit Qui pfecto i ea nō inſtaurat̄ niſi pꝰ coꝛ mūdm̄
fuerit·h̄ ē niſi prius ipa cogitacio ab oī cupiditate ac

fece rex̄ moꝛtiū ſeſe cohibuerit ⁊ eliquerit ·vij
IAm vero in ipſa viſione atq̄ ꝯtemplacōe veritatis q̄
ſeptimus atq̄ vltim⁹ anime gradus ē· neq̄ iā grad⁹
ſ3 q̄daz manſio q̄ illis gradib⁹ peruenit̄ q̄ ſint gaudia
que perfruicio ſummi et veri boni· c⁹ ſerenitatis atq̄
eternitatis afflatus· qd ego dicaz Dixerūt h̄ quantum
dicenda eſſe iudicauerūt · magne q̄daz ⁊ incōparabiles
animes· q̄s etiaz vidiſſe ac videre iſta credim⁹· Illud
plane nunc ego audeo tibi dicere· nos ſi curſū· q̄ deus
nob̄ impat et q̄ tenendū ſuſcepim⁹· ꝯſtātiſſime tenu=
erim⁹ peruentōs per v̄tutez dei atq̄ ſapienciā· ad ſūmā
illaz cāz vel ſummū auctorez vel ſummū pn̄cipiū rex̄
oīm vel ſi q̄ alio modo· res tanta ꝯgruenci⁹ appellari
poteſt Quo intellectu v̄e videbim⁹ q̄ ſint omnia ſub
ſole vaītas vanitātiū Vaītas· n· ē fallacia vanitatē
vel falſi vel fallentes vel vtriq̄ intelligūt̄ Licz tn̄ di=
noſcere q̄tū inter h̄ et ea q̄ vere ſc̄ diſcet ⁊ q̄admodū
tn̄ etiam iſta omnia deo auctore creata ſc̄ et in illoꝝ
ꝯpatione nl̄la ſint per ſe aūt ꝯſid̄ata mira atq̄ pulcra
Tunc ꝯgnoſcemus quā vere a nobis c̄denda impata
ſint· q̄q̄ optīe ac ſaluberrime aput m̄rez eccīaz nutriti
fuerimu· q̄ ve ſit vtilitas lactis illius· qd apl̄s paul⁹
paruulis ſe potū dediſſe predicauit Qd alimētū acci=
pere cū q̄s matre nutrit̄· ſalubrimū cū iam grandis ē
pudendū Reſpuē aūt cū op⁹ ē mihandū reprehendē
aliq̄n aut odiſſe· ſceleris et impietatis· tractare autem
ac diſpenſare ꝯmode laudis et caritatis pleniſſimū ē
Videbim⁹ etiā nature h⁹ coꝛporee tātas ꝯmutacōes
et viciſſitudines dū diuinis legib⁹ ſuit vt ipaz etiaz
reſurrectōz carnis· partim tardius· parti omnino nō
credi" ita certā teneam⁹· vt cercius nob̄ nō ſit ſolez cū
occiderit oꝛituꝝ Iā vo eos q̄ ad exemplū ſalutis nr̄e ac
primicias a filio dei potētiſſimo eterno incōmutabili
ſuſceptū hoīez eundemq̄ natū eſſe de v̄gine· Ceteraq̄

hꝰ hiſtorie miracula inuitent ſic ꝯtempnemus tanq̄
eos pueros q̄ cū pictorē ſuppoſitis tabulis q̄s intueatur
pingentē viderit· nō putent hoīez poſſe pingi niſi aliā
picturā q̄ pingit aſpexerit Tāta aūt in ꝯtēplanda ve-
ritate voluptas eſt q̄ntacunq̄ ex pte eā q̄ſq̄ ꝯtēplari
pt·tanta puritas tanta ſinceritas·tam indubitanda
rez̄ fides vt neq̄ q̄cq̄m preterea ſciſſe ſe aliq̄n aliquis
putet cū ſibi ſcire videbat̄ et q̄ minus impediatur aīa
toti tota inherere veritati. mors q̄ antea metuebat̄ id
eſt ab h̄ corpe omnimoda fuga · et elapſio pro ſūmo
mun̄e deſideret̄ Audiſti q̄nta ſit aīe vis ac potencia.
Qđ vt breuit̄ colligaz q̄admodū fatendū ē aīaz non
eſſe hūanā qđ deus eſt. ita preſumendū nihil int̄ oīa q̄
c̄auit deo eſſe ꝓpinquius Ideoq̄ diuie ac ſinglarit̄ in
ecc̄ia catholica tradit̄ nullā c̄aturā colendā eſſe anīe.
Libenciꝰ·n·loq̄r his verbis q̄bꝰ mihi hec inſinuata ſ̄t
ꝫ ipſum tm̄modo rez̄ q̄ ſ̄t omnium creatorem ex quo
oīa idem inmutabile principiū·inmutabilē ſapiaz
inmutabilem caritatē·vnū deum verū atq̄ pfectum
q̄ nunq̄ non fuerit·nunq̄ non erit·nunq̄ aliter fuerit
nunq̄ aliter erit·q̄ nihil ſit ſecrecius·nihil preſencius
q̄ difficile inuenit̄ vbi ſit·difficiliꝰ vbi nō ſit cū q̄ eſſe
nō pn̄t oēs·⁊ ſine q̄ ēē nemo pt·⁊ ſi q̄d de iꝰ incredibiliꝰ
ꝯuenien cius tn̄ atq̄ apcius hoīes dicere valemꝰ. Hic
gͦ ſolus deus aīe colendus ē·neq̄ diſcrete neq̄ ꝯfuſe.
Quicq̄d·n·aīa colit vt deū·nccē ē vt meliꝰ ēē q̄ ſeipaz
putet Aīe aūt nā·nec terra·n̄ maria·n̄ ſidera·nec luna
n̄ ſol·nec q̄cq̄ omnino qđ tangi aut his oclis videri
pt·nō deniq̄ ipm̄ qđ videri a nobꝭ nō pt celū meliꝰ ēē
c̄dendū ē·hō h̄ oīa longe deteriora eſſe · q̄ eſt quelibet
anima·rō certe ꝯuincit· ſi mō eā veri amatores du-
centē per inſolita q̄daz ⁊ ob h̄ ardua ꝯſtātiſſime atq̄
obſtīatiſſime ſeq̄ audeat Si q̄d vō aliud eſt in rerum
nā·pter iſta q̄ ſenſibꝰ nota ſ̄t et prorſus que aliquod

ſpaciū loci obtinet· q̄bꝫ oībꝫ preſtanciorē aīaꝫ hūanaꝫ
ēē dixim⁹· ſi q̄d gᵒ aliud eſt eoꝝ q̄ deus creauit q̄ddaꝫ
eſt deterius· quid daꝫ par deᵗius· vt aīa pecoris· par vt
angeli· melius aūt nihil Et ſi qn̄ ē aliq̄d hoꝝ meli⁹
a peccato eē ſit non nā· q̄ tn̄ non vſq꜄ a deo ſit deterior
vt ei pecoris anima ꝓferenda aut ꝯferenda ſit Deꝰ iᵍ
ſolus ei colend⁹ eſt· q̄ ſolus eꝰ ē auctor Nō aūt q̄libet
ali⁹· q̄m̄q꜄ ſapientiſſim⁹ et ꝑfectiſſim⁹ vel ꝑtē q̄libꝫ
aīa rōis compos atq꜄ bēiſſima· amanda tm̄modo et
imitāda ē· eiq꜄ pro merito atq꜄ ordine qḋ ei ꝯgruit de-
ferendū· Nam dn̄m deū tuū adorabꝰ et illi ſoli ſerui es
Errantibꝰ vō ꝯgnatis aīs et laborātibꝰ· q̄ntum lꝫ atq꜄
preceptū eſt opē ferendā ēē ſciam⁹· ita vt h̄ ipm̄ cū bn̄
agiꝰ· deū per nos agere intelligam⁹· neq꜄ q̄cq̄ nobis
ꝓpriū vendicem⁹ inanis glīe cupiditate decepti· quo
vno malo a ſūmo in ima dimgiꝰ· neq꜄ viciȷs ꝯſpſos·
ſ꜄ ipa vicia neq꜄ peccātes· ſ꜄ ipa peccata oderim⁹ Omībꝫ
·n· ſubuentū velle debem⁹· etiaꝫ q̄ nos leſerīt aut ledere
aut omnino ledi volūt Hec ē vā· h̄ perfecta· h̄ ſola re-
ligio· per quā deo reconciliari ꝑtinet· ad aīe de q̄ q̄rimus
magnitudīeꝫ· q̄ ſe libtate dignā facit· Nā ille ab oībꝫ
libat· cui omībꝫ ſuire vtiliſſimū ē· ⁊ in eꝰ ſuicō placē
perfecta et ſola libtas eſt Sed video me pene exceſſiſſe
metas ꝓpoſiti mei· ac ſine vlla interrogacōe· tā diu tibi
multa dixiſſe· neq꜄ id me penitꝫ· Nā cū ſint iſta ꝑ tam
mltas ecciē ſcriptas diſpſa· q̄q꜄ ea non incomode col-
legiſſe videam̄· tn̄ plene intelligi nequnt· niſi q̄ſquaꝫ
i illoꝝ ſeptē q̄rto gradu fortit̄ agens pietatēq꜄ cuſto-
diens et ad ea ꝑcipiēda ſanitatē ac robur ꝯpans in-
q̄rat oīa ſigillatī diligentiſſime ac ſagaciſſime· Nāq꜄
illis omībꝫ gradibꝫ ineſt diſtīcta et ꝓpa pulcritudo· q̄s
actus melius appellamus Querimus q̄ppe de anime
potēcia ⁊ fieri potēs· vt h̄ omīa ſit̄ agat· ſ꜄ id ſibi ſolū
agere videaᵗ· qḋ agit cum difficultate· aut certe cum

amore Agit.n.h̄ mſto q̄ȝ certa attencior. Aſcendentib⁹
igiť ſurſum verſus. primus actus docendi cā dicatur
aīatio. ſcḋs ſenſus. tercius ars. q̄rtus virtus. quītus
tnq̄llitas. ſextus ingreſſio. ſeptim⁹ ꝯtemplatio. Pn̄t
et h̄ modo appellari. de corpe per corpus. ad ſeipſaȝ. in
ſeipſa. ad deum. apud deum. Pn̄t et ſic pulcre de alio
pulcre p aliud. pulcre circa aliud. pulcre ad pulcrum
pulcre in pulcro. pulcre ad pulcritudineȝ. pulcre aput
pulcritudinem De quib⁹ omnib⁹ poſt req̄res ſi quid
videbiť aperiendū Nunc ideo volui tociens iſta ſig̃re
vocabulis. ne te moueat cū alijs alij noībus eadem
vocant. aut aliter etiaȝ parciunť. ꝛ ob hoc aut illa aut
iſta inprobes Innūabilib⁹.n.modis. eedem res et ap-
pellari et diuidi pn̄t rectiſſime ac ſubtiliſſime. Sed in
tāta copia moꝝ vtiť q̄ſq; q̄ ſe ꝯgruenter vti exiſtiat
Deꝰ iḡ ſumm⁹ ꝛ verus lege inuiolabili et incorrupta
q̄ oē qḋ ꝯdidit regit. ſubicit aīe corpus. animam ſibi
et ſic oīa ſibi. neq; ī vllo actu eaȝ deſerit. ſiue pena ſiue
p̄mio Id.n.iudicauit eſſe pulcerrimū vt eēt q̄cq̄d ē
quō eſt. et ita naťe gradib⁹ ordinareť. vt ꝯſiderantes
vniūſitatē nl'la offenderet ex vlla pte deformitas oīſq;
aīe pena et omne premiū. ꝯferret ſp aliq̄d ꝓportione
iuſte pulcritudini diſpoſitioniq; reꝝ oīm Datum eſt
aīe liberꝝ arbitriū. Quid q̄ nugatorijs rōcinationib⁹
labefactare conanť vſq; adeo ceci ſť. vt ne iſta ipa q̄ꝺȝ
vana ac ſacrilega. ꝓpria volūtate ſe dicere intelligāt
Nec tn̄ ita liberꝝ arbitrium aīe datū eſt. vt qḋlibet eo
moliens vllaȝ pteȝ diuini ordīs legiſq; pturbet Datū
ē.n.a ſapientiſſimo atq; inuictiſſimo toci⁹ creaťe ſue
dn̄o. ȝ iſta vt vidēda ſť vidē paucoꝝ ē. neq; ad h̄ q̄ſq;
niſi v̄a religione ſit idoneus. Eſt.n.religio v̄a quaſi
vni deo aīa vnde ſe peccato velut abrupat reꝯciliacōe
religať Innectit gᵒ aīaȝ in illo actu tercio atq; incipit
ducere p̄gat in q̄rto. reformat ī q̄nto. inducit ī ſexto

paſcit in ſeptio Atq̷ h̄ fit· alias citi⁹· alias tardi⁹· vt
q̄q̷ amore ac meritis valent· Oia tn̄ deus iuſtiſſime
moderatiſſime pulcerrime facit· q̄quomodo eſſe hr̄e
voluerint· de q̄b᷒ facit Jam v̈o etiā puerorꝝ infanciū
ꝯſecracōes q̄ꝝ tum proſint obſcuriſſima q̄ſtio eſt· non
nihil tn̄ prodeſſe credendū eſt· Inueniet h̄ tō cum q̄ri
oportuerit· q̄ꝝ q̄m et alia multa iam diu q̄renda tibi
poci⁹ aliq̄n q̄ꝝ nunc ꝯgnoſcenda protulerim Q̈d fiet
vtiliſſime ſi duci pietate req̄rant̄ Que cū ita ſint q̄s
eſt q̄ iuſte ſtōchēt q̈d agendo atq̷ admīſtrādo corpi
aīa data ſit cū tantus et tā diuinus rerꝝ ordo· ꝯnecti
melius non poſſit aut q̄rendū putet· q̄lis in h̄ mortli
ac fragili corpe efficiat̄· cū et in mortē ꝓpter peccatum
iure ꝯtruſa ſit et virtute· h̄ etiā poſſit excellē· aut q̄lis
p⁹ h̄ corpus futā ſit· cū et pena mortis nccīo manere
peccato et virtuti pietatiq̷ ſit deus ipſe· id ē ipſa veri-
tas premiū Quare iā ſi placet tā longum ſermonē
terminem⁹ aliq̄n et implendis dei preceptis vigilan-
tiſſime et religioſiſſime operā demus Non· n· eſt alia
fuga de tantis malis Si q̄d aūt obſcurius a me dīm
eſt q̄ꝝ velles Facito vt memorie mandatū alias opor
tuni⁹ req̄ras Neq̷· n· de erit nobis q̄rentib᷒ ſe q̄ deſup
magiſter eſt oīm· Diſcipulus Ego v̈o et hac oı̄one
tua ita ſum affectus et eam interpellare nefas puta-
uerim et ſi tibi modus ſermonis hic placet· treſq̷ ille
q̄ſtiones que remanebant tam breuiter perſtringēde
in preſencia viſe ſt̄· cedam iudicio tuo ac deinceps tā
magnis reb᷒ inueſtigandis non modo temp⁹ ꝓpter
tuas occupacōs· ſ3 etiā meipm̄ oportuniorē obſuabo

Explicit liber aurelij auguſtini de anime quantitate